

ISKRA

2 - 1962

SEKRETARJI ZK O PROBLEMIH ISKRE

Dne 5. februarja t. l. je bil v Kranju pomemben sestanek sekretarjev Okrajnih in Občinskih komitejev ZKS s področij, na katerih se nahajajo poslovne in proizvodne enote združene »Iskre«. Na sestanku, kateremu so prisostvovali tudi predstavniki »Iskre«, so bila obravnavana različna vprašanja. V razpravo, o kateri objavljamo v spodnjem sestavku najbolj zanimive izvlečke, so posegli vsi prisotni. Sestanek je po svoji tehtni vsebini v celoti dosegel svoj namen in kaže, da bi lahko takšen način razpravljanja imel tudi nadalje koristne posledice pri reševanju bistvenih vprašanj »Iskre« in njenih številnih enot. Dnevni red tega sestanka je obsegal naslednje točke: obravnavo investicijskega programa »Iskre«, vprašanje notranjih odnosov v podjetju, proizvodnja in nadaljna izgradnja, družbeno-politični odnosi, izvoz v prihodnjem obdobju.

Sestanek, sklican na pobudo sekretarjev OK in ObK ZKS, kjer so enote »Iskre«, je otvoril generalni direktor »Iskre«, tov. **Silvo Hrast**, ki je v svojih uvodnih besedah naznačil namen sestanka. Ob vprašanju investicij pri nadaljnji izgradnji »Iskre«, je dejal, da bi morale politično-teritorialne enote upoštevati, da Iskra ni poklicana, da bi povsem sama izvršila vse naloge v proizvodnih in poslovnih enotah, brez izdatne pomoči organov, kjer te enote delujejo. Prav tako bi bilo nujno treba pri nadaljnji izgradnji najti najboljši način in pravilno zaporedje izgradnje, katerega bi se bilo treba strogo držati, vsklajajoč pri tem možnosti s potrebami tržišča in računajoč na maksimalno pomoč na vseh področjih.

V razpravo je najprej posegel tov. **Franč Popit**, sekretar OK ZKS Ljubljana. Med ostalim je poudaril pomembnost tega sestanka zlasti zato, ker pomeni združitev Iskre nekakšno preizkusno obliko, ki bi utegnila koristiti kot zgled tudi na področju druge naše industrije. Prav zato meni, da so vprašanja investiranja, nadaljnje izgradnje, razvoja, proizvodnega programa, vprašanje ekonomskih odnosov v

enotah podjetja in končno tudi položaj proizvajalca v takem podjetju, važna politična vprašanja, ki bi jih kazalo na takšnih sestankih tudi v bodoče reševati.

Sekretar ObK ZK Šiška, tovariš **Miloš Poljanšek** je menil, naj bi bile proizvodne enote v združenem podjetju kar najbolj samostojne še posebno v pogledu gospodarjenja in pri iskanju notranjih rezerv in njihovem izkoriščanju za povečanje proizvodnih zmogljivosti. Prek političnih sil in sindikalne organizacije pa je sproti treba tolmačiti kolektivu morebitne težave, oz. način, kako le-te premostiti.

Tov. **Rado Rotar**, sekretar ObK ZK Bežigrad je načel vprašanje tempa realizacije specializacije. Bil je mnenja, da ob velikih načrtih za investiranje novih objektov združene Iskre ne kaže pozabljati na stare, dosedanje proizvodne zmogljivosti. Glede nadaljnega zalaganja trga z izdelki Iskrinih enot, pa kaže, da bi morala prodajna organizacija vse močnejše ugotavljati dejanske potrebe tržišča in tako vplivati na samo proizvodnjo.

Sekretar ObK ZK Novo mesto, tov. **I. Thorevsky** je k razpravi prispeval misli, da je obveščanje ko-

lektiva o stanju podjetja in njegovih nalogah nekaj tako pomembnega, da tega ne bi smeli zanemarjati, pač pa informiranje temeljito organizirati.

Sekretar OK ZK Novo mesto tov. **Črt Pirkovič** se je dotaknil ekonomskih odnosov tako znotraj samih enot, kakor tudi v okviru podjetja in o odnosih enot do komun. Ti odnosi naj bi bila tista nujna in najtrdnjša vez, ki bi zagotavljala pravilno rast celotnega podjetja in izpolnjevanje njegovih obsežnih nalog.

O ekonomskih odnosih je nadalje spregovoril tudi tov. **Aifonž Germek**, sekretar Občinskega komiteja ZK Sežana, ki je dejal, da bi morali biti med Iskrinimi obrati in komunami tesnejši in temeljiti na obojestranski zainteresiranosti, da bi nastala vprašanja skušali s skupnimi reševanji čim hitreje rešiti. Poudaril je, da bi bilo nujno treba zlasti za obrat Iskre v Sežani temeljito proučiti vprašanje perspektive jugoslovanske radio industrije. Tov. Germek je končno izjavil tudi, da je sežanska komuna pripravljena, glede na svoje možnosti, čim več vložiti v nadaljnji razvoj enote Iskre v Sežani, ker je sama zainteresirana, da bi le-ta poslovala kar se da uspešno.

Tov. **Tine Remškar**, sekretar OK ZK Nova Gorica, je menil, da bi bilo glede na mladost delovnega kolektiva v Tovarni avtoelektričnih izdelkov nujno treba poživeti delo sindikalne in mladinske organizacije, prav tako pa tudi osnovne organizacije ZK. Večja aktivnost letih bi se odražala ugodno tudi pri izpolnjevanju obveznosti celotnega kolektiva te enote. Zlasti pa je menil, da bi bilo nujno treba tovarni

zagotoviti zadostne količine delov iz Kranja, da zaradi doslej pogostokrat nerednih dobav ne bi še nadalje prihajalo do zastojev v proizvodnji.

Sekretar ObK ZK Nova Gorica tov. **Franč Leskovec** je v razpravi dejal, da so v marsičem tudi komunne same odgovorne za delo in uspehe enot na svojem področju. »Za nas je Iskra velikega pomena in zato bomo zanjo dali vse, kar moremo, seveda pa si pri tem želimo, da bi le-ta dobila tudi s strani združene Iskre vso potrebno podporo, da bo lahko še naprej rasla in se razvijala v močno tovarno.«

Tov. **Stefan Kadoič**, sekretar ObK ZK Kranj je menil, da bi pri investicijah za posamezne enote ne smelo priti do nekakšnega zapostavljanja neke enote nasproti drugim, ker mora biti interes združenega podjetja ta, da se bodo enakomerno razvijale vse enote in v njih skladno rasla specializacija proizvodnje. Tudi ni prav, če za določena vprašanja, ki nastanejo v posamezni enoti, vso krivdo ti kolektivi valijo bodisi na koordinacijski center ali organe samoupravljanja. Kolektivi naj bi bili čimbolj samostojni, hkrati pa tudi odgovorni za položaje, ki nastajajo in obvezani, da jih kolikor se da tudi sami rešujejo.

Tovariš **Janko Rudolf**, sekretar Okrajnega komiteja ZK Kranj, je razpravo na sestanku obogatil z vrsto tehtnih misli, ki jih v celoti posnemamo iz njegovih izjav.

Do koncepta združitve enega izmed delov elektroindustrije v Sloveniji je prišlo zato, ker je jasno, da brez delitve dela in specializacije ne more biti napredka, niti povečanja produktivnosti dela in naša elektroindustrija ne more iti v korak z jugoslovansko in evropsko industrijo. To je povsem jasno, ker se kaže potreba na vseh področjih v Jugoslaviji po taki orientaciji, hkrati pa ugotavljamo, da je to, kar smo poskušali v prejšnjih letih reševati s kooperacijo, stagniralo. To lahko ugotovimo danes na vseh področjih. Proces kooperacije je v stagnaciji, ker v našem gospodarskem sistemu še nismo znali najti rešitve, ki bi ta proces reševala. Zdi se mi, da je bil eden

izmed razlogov združitve ta, da bi v združenem podjetju lažje našli rešitve za pospeševanje tega procesa kot samo s kooperacijo. Ob tem je bilo od vsega začetka jasno, da tu absolutno ne pride v poštev fuzija starega kova, ker fuzija sama kot taka ne more v pogledu specializacije in delitve dela dati svojih rezultatov. Iskati je bilo treba obliko, ki bi sicer tudi po svoji formi nekoliko olajševala ta proces, ki pa mora imeti notranjo vsebino toliko demokratično, da skupna oblika ne duši iniciative, niti posameznih kolektivov, niti posameznikov. Če tega ne bo dosegla, ne bomo uspeli v tistem, kar smo si postavili. Te težave, ki danes so, to jasno dokazujejo. Koncept velike Iskre je v svoji daljnosežnosti zelo jasen, sprejemljiv in tudi zelo napreden, tako da se točno ve, kaj se hoče. Težave so nastale pri tem, kako to vprašanje in kako ta proces izpeljati in ta »kako« je tisto usodno vprašanje, v katerega se zadevamo. Pomanjkljivost v dosedanjem razdobju, od takrat ko se je začelo o združevanju konkretno razpravljati, in pa v sami združitvi, je v tem, da ni bila izdelana dinamika tega združevanja, ker si sicer ne bi mogli predstavljati, da bi prišlo do težav. Mi ne moremo niti mehanične združitve in uveljavitve koncepta napraviti čez noč, niti se ne moremo zadovoljiti s splošnim dolgoročnim konceptom, ker je treba imeti tudi kratkoročnejši plan s svojo izdelano dinamiko, kateri je treba slediti. Temu vprašanju bi bilo treba posvetiti sedaj največjo pozornost. Res je, da gre za nove, originalne oblike, ki bi bilo prav, da dobijo državljansko pravico — oblike združevanja, ki omogočajo maksimalno mobilizacijo vseh sil od spodaj, ki pomenijo res lahko delitve dela, specializacijo, večjo možnost nastopanja na trgu, ki pa hkrati ne pomeni koncentracije oblasti. Ker pri vsem tem je bilo to za naš družbeni sistem nesprejemljivo, da smo s koncentracijo sredstev vnašali tudi koncentracijo oblasti, to je odvajanje sredstev od neposrednih proizvajalcev itd. Če upoštevamo še, da smo v tej veliki Iskri združili po organiziranosti proiz-

vodnje, po notranji organizaciji, po različnosti odnosov zelo heterogene elemente — od kranjske Iskre, ki je bila dolga leta vzor dobre organiziranosti, pa je potem malo manj vzor v tem smislu, ker je šele v zadnjih letih dobila nekaj svojih zunanjih obratov (Nova Gorica, Otoče, Lipnica, deloma Novo mesto), pa do Tovarne za elektrozveze z vsemi obrati po Ljubljani, v Semiču, Šentjerneju, ta proces decentralizacije je zahteval urejanje odnosov na sodoben način — smo se naenkrat znašli v situaciji, da imamo nek štiristopenjski sistem upravljanja. Imamo veliko Iskre s svojo skupščino, v katero so posamezna samostojna podjetja delegirala svoje predstavnike in oddala del svoje suverenosti. Tako imamo skupščino, centralne delavske svete podjetij, obratne delavske svete dosedanjih obratov in ekonomske enote v teh obratih. Naša prizadevanja bi morala biti intenzivno usmerjena na to, da hitro razčistimo te ekonomske odnose in čimprej ukinemo eno stopnjo. Ta ukinitve mora biti posledica urejenih ekonomskih odnosov. Dejansko moramo urediti te odnose tako, da bo vsak obrat samostojen tako, kot v konceptu. Tu je precej pomanjkanje dinamike. Če tega ne bomo hitro rešili, bomo lahko še večkrat razpravljali o podobnih vprašanjih. Vprašanje ekonomskih odnosov se bo najprej ustavilo pri tem, koliko je ekonomska enota ali tovarna samostojna v ekonomskem smislu.

Kateri elementi določajo cene? Ali je to tržna ali planska cena ali dogovorjena cena? Možnosti je več, za eno se bomo morali odločiti. Pa tudi če bi se odločili za tržno ceno, verjetno ne bi mogli samo pri tem elementu ostati, ampak bi nujno morali upoštevati neke druge elemente, s katerimi bi to korigirali. Do tega moramo priti in najti celotnega koncepta delitve dela in forme razvoja v to smer, v okviru specializacije najti svoje ekonomsko mesto, čeprav to ne bo lahko, niti ne bo lahko samo vsklajevanje programa. Vsaka brezbriznost je tu nevzdržna in čeprav nismo za neko partijsko organizacijo, smatram, da bo neke vrste občasni sestajani

moralo biti. Prepričan sem, da center te stvari pozna, čeprav sem mnenja, da jih ne pozna. Mislim, da bi bilo treba na takih sestankih prav to vprašanje, ki se mi zdi bistveno, kako to prehodno obdobje izpeljati, obdelati, da bi prišli do skupnih stališč.

Dolga je vrsta raznih vprašanj okrog lokacij, obratov, okrog tega, ali je sam proizvodni program po osnovnem konceptu uresničljiv. Ali je tu treba, da ne ostajamo v tem okviru, ampak da tudi združena Iskra išče možnosti kapacitet izven lastnega okvira katerihkoli proizvodnih kapacitet, ki so danes na razpolago, sicer bomo potrebe po sredstvih prignali do višin, ki ne bodo uresničljive, če bi hoteli samo v okviru tega kombinata zadovoljiti vsem proizvodnim zahtevam. Precej rezerv je v strojni in v drugi industriji in bi se bilo treba po tem malo ozreti, tako da bi proces skrajšali in seveda v okviru tega kombinata, da ne bi zganjali autarkijo, ki bi bila lahko škodljiva. V Jugoslaviji je precejšnja težnja — delati vse sam. Prav bi bilo, da bi se odprli navzven in v takem iskanju kratkoročnih in dolgoročnejših možnosti izdelali tempo specializacije in delitve dela.

Tov. ing. **Peter Aljančič**, podpredsednik OLO Koper pa je v svojih izjavah obravnaval naslednje:

Združena Iskra je še zelo mlado podjetje in se gotovo še bori s takoimenovanimi otroškimi boleznimi, ki nujno nastopajo pri tako veliki koncentraciji. So gotove posledice, ki trajajo eno ali dve leti, preden se ujame in dobi gotovo harmonijo. Pri Iskri to tudi traja in bo še nekaj časa trajalo. Če primerjamo potek vsebine združevanja, je v kratkem razdobju Iskra veliko napravila, posebno če gledamo perspektivo. Delo, ki ga je Iskra izvršila v tem času, lahko cenimo in rečemo, da je veliko napravljeno — ogromno elaboratov, študij, zavreči gotove koncepte in ustvariti nove. Iz tega stališča lahko damo priznanje novi Iskri, da je resno prijel zadevo, da bo podjetje postavila čim prej na solidno osnovo.

V takem podjetju nastopa niz raznih težav, ki so od razvoja proizvodnih sil pa do raznih tendenc in teženj. Pojavljajo se tendence za in proti. Predvsem je važno, da ta koncept osvojimo, in smo ga že in ga odločno podpiramo, ker če bomo na vseh področjih ta koncept odločno podpirali, bo Iskra lažje in hitreje ta koncept osvojila. Jasno nam mora biti, da je treba ta koncept razvijati, ne samo na področju elektroindustrije ampak tudi na drugih področjih prihaja do vedno večje koncentracije. Prednost je v tem, da se s koncentracijo sredstev in izkušenj lahko dosti več in uspešno napravi, kot v razbitih podjetjih. To dejansko prilagoditi novim konceptom zahteva gotovega časa in gotovega notranjega dela na vseh področjih. Ta koncept Iskre je bil dejansko osvojen že lani, ko je Iskra dobila obratna sredstva. Pokazalo se je, da kljub kritični situaciji glede sredstev, kakršna je bila lani, posebno še, ker so bili skladi dalj časa blokirani in vezani na zvezne dajatve in kljub težkim pogojem, se je sorazmerno hitro uspelo, da so tako okrajni kot občinski skladi dali Iskri potrebna sredstva za nadaljnje delo. Tudi Komunalne banke so pokazale vse razumevanje. Ta koncept je bil dejansko že lani osvojen in mislim, da bi vse težnje po razbijanju velike Iskre bile škodljive za nadaljnji razvoj velike Iskre.

Pojavlja se vprašanje, ki je posledica preteklosti, da v kolektivih ni jasne perspektive. Obrat Sežana je v preteklosti odvajal vsa sredstva. Vsa sredstva so se prelivala na druga področja, ne da bi kolektiv za to vedel. Teh stvari je bilo precej in je v preteklosti prišlo do zelo obsesnih diskusij okoli teh vprašanj. Ravno ta koncept velike Iskre je te razprave zelo pomiril, ker je odprl novo perspektivo. Sedaj je zelo važno, da se utrdi proizvodnja, da proizvodnja nenehno narašča. Smo v obdobju, ko nov gospodarski sistem, devizne težave, pasivna bilanca vplivajo na to in bi bile te objektivne težave večje, če ne bi prišli do enotnega koncepta velike Iskre. Treba je tudi jasno perspektivo bodočnosti. Mislim

perspektivo, ki bo slonela na samostojnosti odločanja v obratih in ekonomskih enotah. Seveda bo do tega prišlo, če bodo kolektivi poznali in imeli jasen koncept razvoja. Mogoče je bilo to do sedaj malo pomanjkljivo, da se o konceptu še ni dovolj diskutiralo v kolektivih samih, da bi kolektivi sodelovali pri razvoju. Komune pripravljajo svoja sredstva in svoje perspektivne programe so trdno določile za izgradnjo teh objektov, pa tudi že denarna sredstva, ki jih bodo komune v tem obdobju namenile tako za samo proizvodnjo in izgradnjo kot za družbeni standard.

Primer Postojne. Ko dejansko še nič ni, so že dali svoja sredstva, poslali so ljudi v šolo, plačujejo letno okoli 3 milijone in zidajo stanovanjsko hišo. To jasno kaže zainteresiranost komune za ta koncept, to jasno dokazuje, da so komune odločene za ta koncept združene Iskre.

Vprašanje lokacije in dislokacije — Osnovo so tvorili ekonomski faktorji, zato smatram, da na tako ozkem področju kot je del Slovenije, kjer obstaja velika Iskra, tudi ni tak problem in niso take daljave, da bi obstajal nek problem zaradi dislokacije, ki sedaj je. Ta program naj se čim prej razčisti. Ljudem je treba dati jasno perspektivo, tako komuni in okrajem kot podjetjem oziroma ekonomskim enotam. Ne mislim reči, da Iskra ni veliko napravila na razčiščenju. To zahteva mnogo časa in večjo koncentracijo.

Kljub temu mislim, da je važno, da se čim več naporov vложи v to, da se v kratkem času postavi: kaj se bo proizvodjalo, kako se bo razvijalo in v kakšnem tempu, da komune ne bodo smatrale sredstev, ki so jih vložile, za izgubljene. Delovnim kolektivom dajemo veliko zaupanja, če jim damo jasno perspektivo, ker potem sprostim ogromno samoiniciativo v kolektivih za soustvarjanje takih konceptov. Če gremo pa mimo kolektivov, potem imamo vedno težave.

Tov. **Silvo Hrast** je med drugim dejal tudi, da koordinacijski center ni ekvivalent za generalno direkcijsko združeno Iskre, temveč je le-ta koordinator in izvrševalec sklepov skupščine za vsa tista področja,

Pred nedavnim sta naši poslovni enoti — tovarno za elektroniko in avtomatiko v Pržanu in tovarno elektrotehničnih in finomehaničnih izdelkov v Kranju obiskala visoka gosta — tov. Mika Špiljak, podpredsednik centralnega odbora sindikata kovinarjev FLRJ in tov. Vinko Hafner, podsekretar ZIS za industrijo. Gosta sta si najprej ogledala obe proizvodni enoti, nato pa sta se s predstavniki teh enot in združene Iskre razgovarjala o važnih vprašanjih

kjer so bile pravice predane skupščini. Če pa si nek kolektiv lasti večje pravice, si jih sicer lahko lasti, mora pa pri tem prevzeti tudi ustrezno temu večje odgovornosti. In nadalje o neizkoriščenih proizvodnih zmogljivostih: »Na elaboratih je bilo opravljeno ogromno delo. Pokazalo se je, da je naenkrat povsod še veliko neizkoriščenih kapacitet, katerih še pred letom dni, ko je bila kapaciteta nižja, ni bilo. Danes, ko je proizvodnja višja, se pri vseh osnovnih sredstvih kažejo prevelike zmogljivosti. Niso se še pojavile zaradi delitve dela, pač pa jih ekonomika sili v to!

Ob vprašanju informiranosti je tov. Hrast dejal: Sistem informacij, ki bi moral biti

najbolj izdelan v takem organizmu kot je Iskra, je slab. Tu je ena osnovnih hib, ki ji bomo morali v bodoče posvetiti veliko pozornost. Ni problem pripraviti proizvajalca do tega, kadar se gre za njihovo perspektivo, produktivnost itd., ne da bi proizvajalec šel v vsako tako akcijo. Problem je samo v tem, kako prikazati namene, ki jih imamo in vmesne stopnje. Formiranje take organizacije, da dosežemo specializacijo, je formiranje novih medsebojnih odnosov. Specializacija potrebuje materialno bazo proizvodnih sil. Brez sprememb odnosov v tem kolektivu in z vztrajanjem na starih odnosih ni možno doseči specializacije; kjer skušamo reševati te probleme, zadenejo na kadrovske težave. To

bomo morali prevzeti na sebe, ker odstraniti ljudi, ki iz sentimentalnosti zavirajo razvoj, ne bi bilo pošteno. To bo treba rešiti skupaj s komitejem.

Vprašanje lokacije in dislokacije — Če gremo na linijo specializacije smo danes v stanju obstoječe lokacije obdržati z majhnimi korekcijami. Lahko bi ostali v obstoječih pozicijah, čeprav se pojavljajo novi koncepti. N. pr.: Mi smo začeli postavljati novo tovarno v Novem mestu za usmerniške naprave. Ker je na Dolenjskem že 6 obratov, bi bilo morda bolje, da bi tam postavili tovarno feritov ali tranzistorjev, da bi bila proizvodnja elementov skupaj. Jasno je, da je v Gorici manj problemov kot drugod, ker se je tovarna v Gorici razvila iz obrata, ki je imel podrejeno vlogo tudi po družbenem upravljanju in je dobila rang samostojne tovarne. Če se je to naredilo med kolektivom v Gorici in v Kranju, se postavlja vprašanje, zakaj se to ni naredilo med Pržanom in Sežano, in zakaj se na tem ne dela in med bivšim IEV in obrati, ki v perspektivi bodo samostojne tovarne. Tu je osnovna stvar, da smo združili nekatere službe. S tem, da smo združili službe, ki so bile v bivših direkcijah, smo jih še bolj odtujili od proizvajalca, ker paralelno s tem nismo prenesli funkcij na te ekonomske enote in nismo likvidirali starih direkcij. Sedaj je pot še daljša, ker te direkcije niso predale kompetenc navzdol. Vztrajati je treba na tem, da se te službe formirajo in ni dovolj samo prenašati kompetence po liniji organov upravljanja, ampak tudi prenašati operativno vodstvo, ki mora dajati organom upravljanja podatke za njihovo razpravljanje in sklepanje. Treba je formirati enotnejši aparat. Proizvodne poslovne enote, ki imajo sedaj rang poslovne enote ali obrata, imajo to željo, bivše tovarne pa nekako počasi organizirajo službe in oddelke.

Nadalje je živahna razprava zanjela še nekatere vprašanja, ki jih bo v okviru združene Iskre treba rešiti.

Izkazalo se je, da je bil sestanek v celoti zelo ploden in bi ga kazalo v bodoče sklicevati pogosteje.

TOVARIŠA KRAIGHER IN BOLE MED NAMI

V sredo, 14. februarja ob 10.30 sta obiskala tovarno »Iskra« v Kranju predsednik Izvršnega sveta Ljudske skupščine LRS, tov. Boris Kraigher in član republiškega Izvršnega sveta tov. Tone Bole. Sprejema v Iskri sta se udeležila tudi sekretar Okrajnega komiteja ZKS Kranj Janko Rudolf in predsednik OLO Kranj Jakob Žen.

Gosta sta si ob tej priložnosti ogledala laboratorije Zavoda za avtomatizacijo, nato pa sta s predstavniki Zavoda in tovarne Iskra obravnavala probleme in delo Zavoda ter združene Iskre. Pretežni del razgovorov so posvetili proizvodni orientaciji Iskre v okviru na-

še elektroindustrije, dalje investicijskemu programu, izvozu, smotnosti in preusmeritvi nekaterih izdelkov, kar bi se nedvomno ugodno odražalo pri dvigu izvoza itd.

Tovariša Boris Kraigher in Tone Bole sta s predstavniki Kranjske proizvodne enote in združene Iskre podrobneje razpravljala o raznih vprašanjih, ki jih terjata nadaljnji razvoj in rast tega pomembnega elektroindustrijskega podjetja v Sloveniji. Med drugim so ju predstavniki Iskre seznanili tudi s perspektivami in tempom rekonstrukcije in predvideno specializacijo proizvodnje, kakor to predvidevajo

plani za naslednja leta. Visoka gosta sta vse to sprejela z zanimanjem in odobravanjem, saj sta spoznala načrte, celo zelo velike načrte delovnega kolektiva združene Iskre, ki bo — ko bo v celoti izpolnil predvidene naloge res predstavljal enega najmočnejših industrijskih potencialov na področju jugoslovanske elektro industrije.

Razgovori tovarišev Borisa Kraigherja in Toneta Boleta s predstavniki Iskre so bili zelo prisrčni in so se zavlekli skoraj do 14. ure, ko sta se visoka gosta odpeljala v Lipnico, da bi si tamkaj podrobneje ogledala proizvodnjo mehanizmov v obratu proizvodne enote Kranj.

Predsednik Izvršnega sveta LS LRS tov. Boris Kraigher in član Izvršnega sveta LS LRS tov. Tone Bole v razgovoru s predstavniki združene Iskre

PREBERI IN RAZMIŠLJAJI!

»Delovni kolektiv je odločil,« so besede, ki jih v gospodarskih organizacijah pogosto uporabljamo, ko govorimo o raznih zadevah in vprašanjih, o katerih so organi upravljanja razpravljali in odločali. Ob takih prilikah največkrat ne pomisljamo, če je to vedno in po vseh vprašanjih tudi res, je predstavljal sklep organa upravljanja podjetja ali poslovne enote resnično voljo večine članov delovnega kolektiva. Žal v praksi vidimo, da je včasih tudi drugače. Ni naš namen analizirati vse vzroke, ki vplivajo na pojav, da mnenje organov upravljanja ne sovпада vedno z večinskim mnenjem delovnega kolektiva — temveč na podlagi dosedanjih izkušenj prispevati k nadaljnji gradnji demokratičnih oblik upravljanja delovnega kolektiva. Pomanjkljivosti, ki v mnogih manjših gospodarskih organizacijah niti niso opazne, se v veliki gospodarski organizaciji, zlasti če ima svoje enote močno dislocirane, lahko močno izrazijo in pripomorejo k širjenju birokratskih odnosov. Pri tem ne mislimo samo birokratske odnose v oblikah, ki so nam v gospodarskih organizacijah že znane, temveč tudi na birokratske odnose, ki se lahko spretno prikriti, pojavijo tudi v samih organih družbenega upravljanja. — Delavsko samoupravljanje je nasprotje birokratizma, toda organi upravljanja niso nedotakljivi za birokratične izkušnje. Zgolj vzpostavljane delavskih svetov, upravnih odborov in drugih organov, ne more avtomatično pomeniti tudi likvidacijo vsakega birokratizma. Če delavski svet ne občuti in upošteva, kaj misli in zahteva delovni kolektiv, če ni v neprestanem živem stiku z vsemi

svojimi volivci, če se zapre sam vase, če neredno obvešča volivce o ukrepih, ki jih sprejme, če ne polaga računa svojim volivcem in če zaradi preobremenjenosti z reševanjem gospodarskih problemov ne upošteva vrsto potreb ter možnosti samih proizvajalcev, potem je tako delo že zarodek in manifestacija birokratizma v organih delavskega upravljanja.

Niso redki primeri, da se posamezne, zlasti vidnejše člane v organih upravljanja, med trajanjem mandata ali potem, neposredno ali posredno z njihovim vplivom razporeja tudi na boljša delovna mesta. Če so na taka delovna mesta postavljeni zaradi pridnosti, razgledanosti in strokovne sposobnosti, potem je to normalen pojav, vendar vedno ni tako. Delavsko upravljanje ne bi smelo biti transmisija za lažje napredovanje na delovnem mestu. — Člane organov upravljanja ne smemo ceniti samo po njihovi dejavnosti in aktivnosti v teh organih, temveč tudi po tem, kakšen odnos imajo do dela in kako kot proizvajalci izpolnjujejo dane naloge na samem delovnem mestu.

Tudi struktura organov upravljanja lahko predstavlja zarodek negativnih pojavov, še več, lahko močno vpliva na pojav birokratizma. V dosednji praksi ni obdelano vprašanje strukture organov upravljanja. V veljavnih predpisih so določena samo razmerja med delavci, ki delajo neposredno v proizvodnji oziroma v osnovni dejavnosti podjetja in drugimi delavci in uslužbenci. Z določilom je bil v veliki meri zajezen vpliv administrativnega aparata, kar je bilo zlasti potrebno v času nastaja-

nja in utrjevanja vloge organov upravljanja. Danes je to določilo pomanjkljivo že, če ga pogledamo v uporabi pri velikih gospodarskih organizacijah z zelo široko gospodarsko dejavnostjo, ki je različna in specializirana po poslovnih enotah, da ne omenjamo specializiranih poslovnih enot, ki imajo značaj skupnih služb. V dobi mehanizacije in avtomatizacije se razlika med fizičnim in umskim delom v produkcijskem procesu manjša, ne manjša pa se vloga vodenja produkcijskega procesa. Teh vprašanj predpisi ne urejajo. Tudi v praksi se razmerje med delavci, ki delajo neposredno v proizvodnji in ostalimi delavci — uslužbenci, precej široko tolmači. Tako se šteje v prvo skupino tudi vodilne delavce, šefe posameznih oddelkov in mojstre, skratka tudi tiste, katerih dejavnost je vodenje in neposredno delo na umskem ali fizičnem oblikovanju artikla. V drugo skupino pa so šteti tudi najnižji administrativni delavci — uslužbenci, čeprav so morda na delovnem mestu v sami proizvodni enoti.

Pojavlja se vprašanje, pri katerem od obeh skrajnih primerov se lažje pojavljajo birokratske tendence, kdo od obeh delavcev, šef obrata ali administrator ima večji interes in večje možnosti krniti pravice članov kolektiva, kdo od obeh še ima vodstvene dolžnosti v procesu proizvodnje. Velja razmisliti in razčistiti, kdo v podjetju vodi in kdo upravlja ter kdo je za svoje delo in postopke komu odgovoren. Po navedenem primeru menim, da ni potrebno posebno ugibati. Struktura organov upravljanja lahko zadovolji formalno stran predpisa, pa kljub temu lah-

KAKO POVEČATI NAŠ IZVOZ

Verjetno ni delavca v »Iskri«, ki ne bi na vprašanje, če izvažamo v tuje dežele ponosno našteval kam vse gredo naši izdelki in pristavil na koncu, da so kupci v tujih deželah zelo zadovoljni s kvaliteto naših dobav. Res je, da naši delavci čim zvedo, da bo šla kakšna naprava ali večja količina serijskih izdelkov preko naših meja, posvečajo kvaliteti teh izdelkov prav posebno pozornost. Vsak se zave da, da bodo od kvalitetnih dobav odvisna nadaljna naročila. Od na-

daljnih naročil oziroma od čimvečjega izvoza je pa odvisno, koliko bomo dobili deviznih sredstev za reprodukcijski material, ki ga moramo za proizvodnjo naših artiklov uvoziti. Na zunanjem tržišču se moramo boriti z zelo močno konkurenco visoko razvitih industrijskih držav v ceni, kvaliteti in obliki, oziroma izgledu naših artiklov. Da bi se lahko čimprej vključili v mednarodno delitev dela bi hotel opozoriti na nekatere stvari,

ki bi lahko pospešile naš izvoz in na katere imamo direktni vpliv:

1. **Ponudbe** — morajo biti hitro rešene in temeljito dokumentirane. Že pri tej točki pa naletimo na nešteto težkoč — posebno kadar se mora izdelati ponudba na posebno napravo npr. telefonska centrala, ojačevalna naprava ali slično. Naša zunanje trgovinska organizacija (ZTO) izgubi mnogo časa predno dobi odgovarjajoče pravilne tehnične podatke, cene in dobavne roke, ko je vse to dobila, nastane novo vprašanje — pravilnega prevoda v tuji jezik. Pri tem se zopet izgubi nekoliko dni, če ne tednov. Gospodarsko tehnični oddelek tovarne bi moral v takih primerih dati ZTO-u v najkrajšem času odgovor ali se bo ponudba izdelala ali se GTO — takoj poveže z Zavodom za avtomatizacijo za potrebno dokumentacijo, če je naprava takšnega značaja, da te ne more dati GTO.

Z dokumentacijo mora dati tudi ceno in dobavni rok. ZTO si mora organizirati, da bo ta tehnična dokumentacija čimprej prevedena v tuji jezik. Od hitre in točne ponudbe je mnogokrat odvisno, če se kupec odloči za naš proizvod.

2. **Potrdilo naročila.** V slučaju, da na podlagi ponudbe kupec naroči napravo ali večjo količino serijsko izdelanih artiklov je potrebno, da se naročilo dobro preštudira, če ni mogoče kakšna sprememba ali želja kupca, ki bi, če se jo ne upošteva dovedla do poznejših reklamacij. Tu bi opozoril, da je posebno treba paziti pri posebnih naročilih serijskih artiklov v večjih količinah. Največkrat nastopa tudi vprašanje ali bo tovarna lahko izdelala zahtevano napravo

ko predstavlja zaščito manjšine in ne v zaščito tistih najštevilnejših v podjetju.

Taka nevarnost se lahko pojavi, če je v organih upravljanja večina članov delovnega kolektiva, ki se ukvarjajo pretežno z vodenjem. V takih primerih pride do zraščanja organov upravljanja in organov vodenja na ravni šefov. Krog se tukaj zaključí mimo najštevilnejših članov kolektiva, vodilni delavec s pravico ukazovanja v produkcijskem procesu se na nivoju organov upravljanja ponovno pojavlja. Največkrat se najde opravičilo, da so za predstavnike organov upravljanja izvoljeni tisti člani kolektiva, ki znajo zastopati interese svojih volivcev, ki na sejah ne bodo kimali, skratka tisti, ki imajo že določen horizont in prakso, zato pa so normalno najprimernejši šefi in mojstri. Ne gre zanikati njihovo sposobnost, toda ali nimajo člani delovnega kolektiva več takih, ki bi imeli voljo in veselje do dela v organih upravljanja. Nihče se ni naučil upravljati prej, dokler ni začel upravljati. Sicer se pa tudi nihče ni mogel naučiti upravljanje brez

možnosti upravljanja. Najboljša šola je živa praksa. Edino na tak način si bomo zagotovili nove perspektivne kadre, samo tako bomo resnično približali družbeno upravljanje tistim, katerim pripada, to je poslednjemu članu delovnega kolektiva.

Postavlja se tudi vprašanje odgovornosti. Ali je vodilni delavec na zasedanju organa upravljanja lahko dovolj kritičen do svojih postopkov in še posebno do nepravilnosti, katere je povzročil kot vodilni delavec. Zelo verjetno je tudi večja tolerantnost do svojih sokolegov, saj cehovstvo še ni popolnoma izkoreninjeno iz nazorov posameznikov. Teh dvomov ni mogoče zavreči, čeprav vemo, da je večina vodilnih delavcev zrasla zaradi pridnosti, prizadevnosti in strokovnosti. Birokratizem pa ni samo produkt kapitalističnih odnosov, temveč je lahko tudi produkt vseh drobnih slabosti ljudi, ki so se in se še pojavljajo tudi v napredno zasnovani družbeni ureditvi in še posebno tam, kjer najde ugodna tla in priliko. S. P.

ali serijske izdelke v ponudbi navedenem dobavnem roku ali ne. Tu je nujno potrebno vložiti vse napore, da se dobavni roki ne podaljšajo. Večina kupcev na Bližnjem ali Daljnem vzhodu lahko uvaža artikla samo na podlagi uvoznih dovoljenj, ki so pa terminizirana in jih največkrat ne morejo podaljšati. Zgodi se, da se dajo v nekaterih državah ta uvozna dovoljenja podaljšati, toda ta podaljšanja pomenijo kupcu toliko sitnosti, da se pozneje raje odloči za nabavo sličnega materiala pri drugem konkurenčnem podjetju, ki bolj solidno drži dobavne roke, pa čeprav je mogoče v ceni malo višji.

3. Naročilo tovarni. Ko je ZTO s kupcem že vse uredil bi moral stopiti takoj v stik z GTO— odgovarjajoče tovarne, da se ne bi izgubil dragoceni čas. Zgodi se namreč, da tovarna prejme definitivno naročilo za izdelavo zaključene naprave mnogokrat tako pozno, da pri najboljši volji ni mogoče držati zahtevanega dobavnega roka. Največkrat je izdelava naprave ali serijskega artikla po posebnem naročilu odvisna od uvoženega reprodukcijskega materiala, ki ga je potrebno še naročiti, ker ni bil pred-

viden po planu. Vse to se da rešiti z obojestranskim tesnim sodelovanjem in razumevanjem. Pri tem sodelovanju pa ni izvzet Zavod za avtomatizacijo, ki mora nujno po svojih možnostih pomagati, da pride odgovarjajoča dokumentacija za proizvodnjo pravočasno v GTO-tovarne. Razumljivo je, da se pri tem mnogokrat porušijo predvideni plani razvoja, toda tudi tu se mora najti najprimernejši izhod. Tudi tovarne žrtvujejo za izvoz skoraj brez izjeme del dohodkov, ki bi jih imele, če bi se artikel ali naprava prodala na domačem namesto na inozemskem tržišču. Misliti pa moramo, da to ne bo šlo vedno tako in da se je v nekaterih artiklih naše tržišče že zasitilo. Ne smemo izgubljati časa in si po možnosti pravočasno zagotoviti tudi zunanje tržišče.

4. Kontrola. Mnogokrat se zgodi, da končna kontrola tovarne ali prevzemna kontrola nima kontrolnih predpisov. To povzroča, da že izgotovljene naprave po nepotrebnem čakajo, da se ti predpisi za takšno posebno napravo izdelajo, koje naprava že sestavljena in čaka samo odpreme. Odgovarjajoči oddelek Zavoda za avtomatizacijo

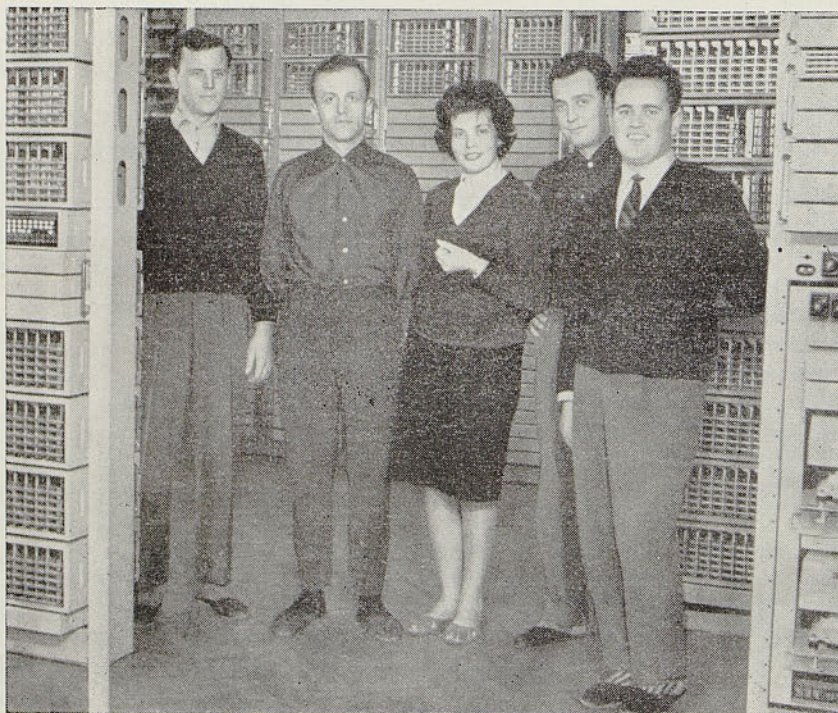
mora obvezno z dokumentacijo dati tudi pripadajoče kontrolne predpise.

5. Pakiranje. Tu naletimo pri večjih napravah največkrat na izredne težkoče. Odpremiški oddelek nima strokovnjakov, ki bi znali pravilno oceniti, kako se mora izgotovljena naprava pravilno pakirati in kateri deli naj gredo v isti zaboj. Ne govorim pri tem o sami zabojnici, ki je tudi za prekomorske dobave največkrat v redu, toda o tem, kako se morajo zavarovati posamezni deli naprave, da pride naprava tudi pod najtežjimi okolnostmi cela do kupca. Izkušnja nam je pokazala, da je potrebno posebno zagostiti ali drugače osigurati vse težje dele naprave (transformatorje, dušilke, itd.) ker se sicer na transportu iztrgajo in polomijo še ostali deli naprave. Pri tem delu bi moral sodelovati s svojimi navodili prevzemni kontrolor. On bi moral tudi prekontrolirati, če so posamezni deli naprave res v zabojih, kot je v dobavnici navedeno. Opozarjam še na vijake, ki se pri dolgih transportih odvijajo in izgubijo. Pravilno bi bilo, da se jih po možnosti zaščiti proti odvijanju. Priporočljivo je tudi, da se priloži napravi nekoliko rezervnih vijakov v posebni vrečki ker jih kupec naprave pri montaži rabi iz že navedenih razlogov.

6. Delne dobave. Delnih dobav brez sporazuma z ZTO ni mogoče izvršiti. To je mogoče samo v slučaju če kupec pristane na takšne dobave, ker je to odvisno ali ima deljiv ali nedeljiv akreditiv. ZTO mora pri naročilu poudariti, da se ne more izvršiti delna dobava, v kolikor je pa takšna dobava možna, mora označiti dobavne roke za posamezne količine.

7. Reklamacije. — Če bi se pri dobavah za zunanje tržišče pazilo na zgoraj omenjene predloge bi bilo zelo malo reklamacij. Lahko se pa zgodi, da nastopijo poleg vsega tudi te. Važno je, da se takšne reklamacije najhitreje rešijo in ne zavlačujejo. Če bo kupec videl, da hitro poslujemo nam manjših napak ne bo zameril, in bo imel še vedno zaupanje v solidnost poslovanja ISKRE. M. Vertačnik

Ekipa telefonskih monterjev Iskre, ki je v Kopru montirala novo avtomatsko telefonsko centralo

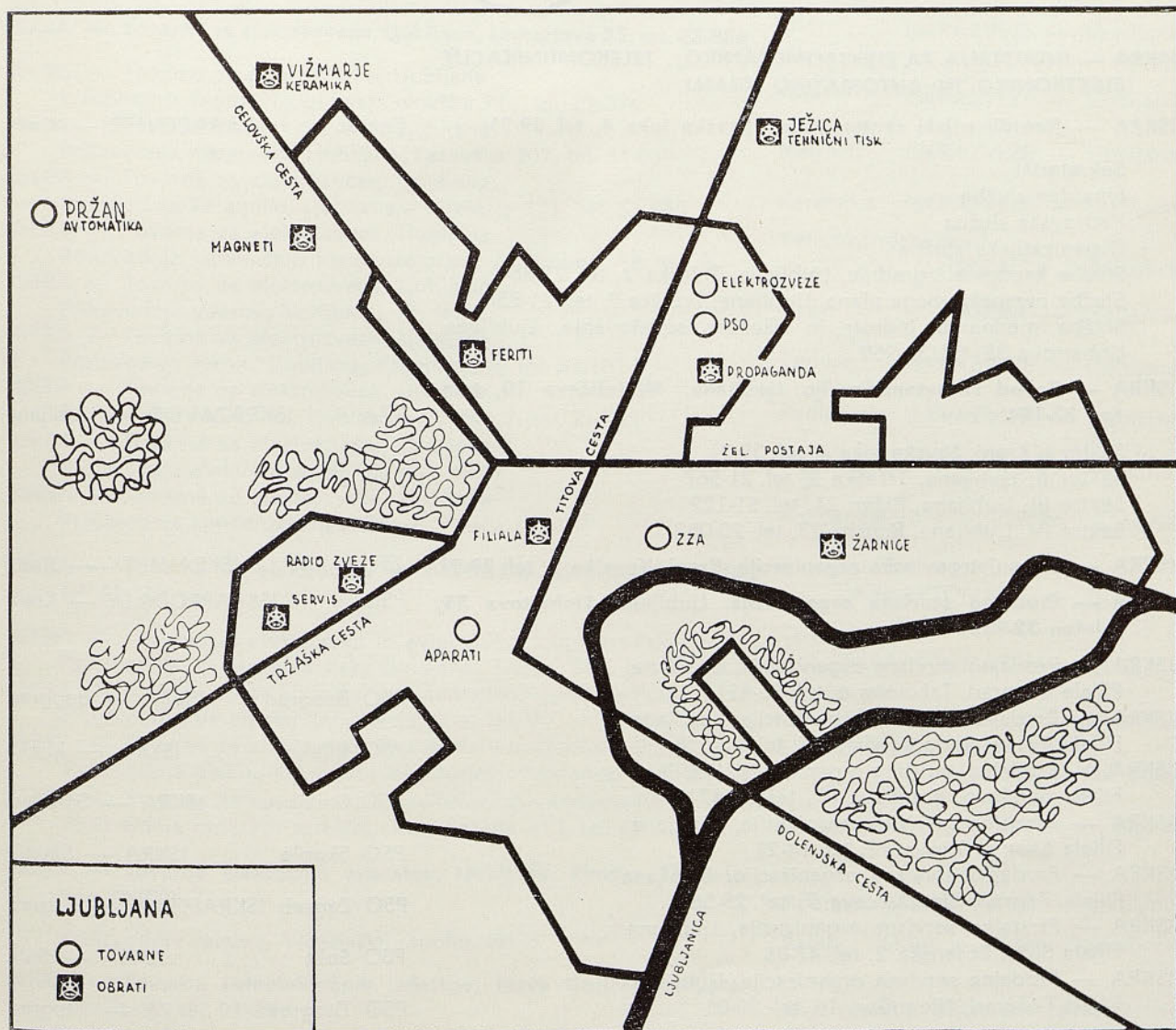
PREGLED ENOT ZDRUŽENE ISKRE

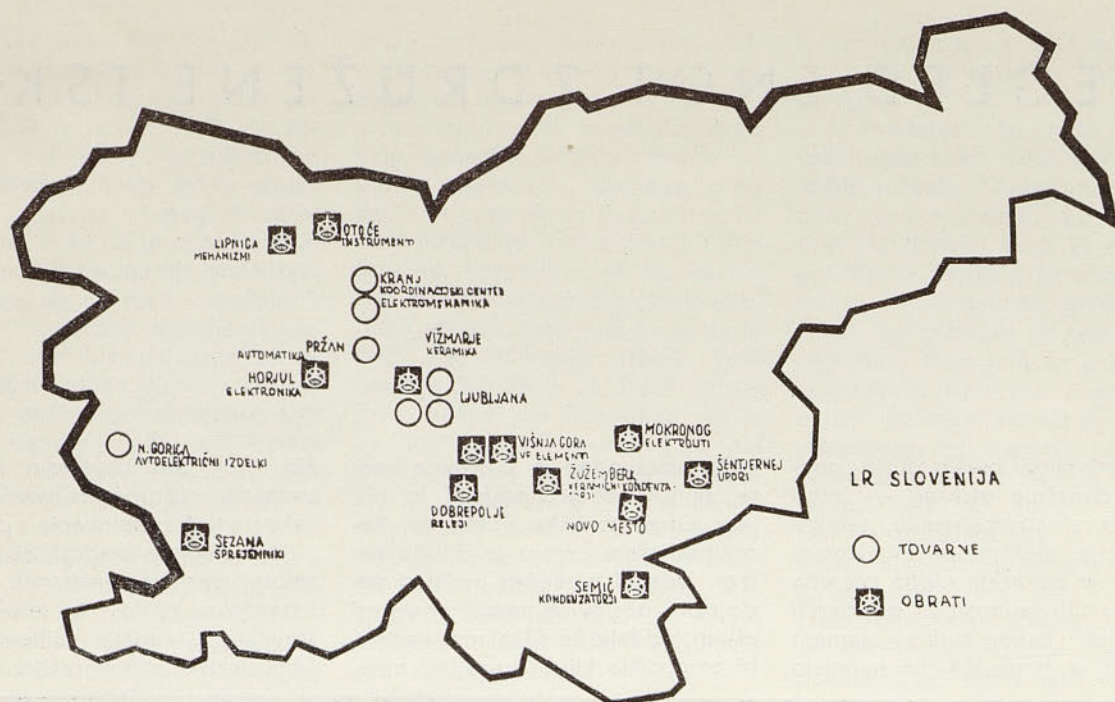
Ob združitvi bivših štirih podjetij v današnjo »Iskro« — industrijo za elektromehaniko, telekomunikacije, elektroniko in avtomatiko, se je pokazala nujna potreba po obvestilu javnosti in poslovnih partnerjev, kakor tudi v samem podjetju o tem, kje se nahajajo

naše proizvodne in poslovne enote, njihovi obrati, oddelki in filijale. Organizacijska služba pri Koordinacijskem centru je dobila nalogo izdelati natančen pregled obstoječih poslovnih enot z vsemi obrati, oddelki in filijalami, kar naj bi omogočilo kljub precejšnji mno-

žici vseh teh objektov, hitro in uspešno interno poslovanje, prav tako pa tudi sodelovanje s partnerji.

V naslednjih vrsticah objavljamo celotni seznam poslovnih enot z natančnimi naslovi in telefonskimi številkami, nadalje njihove skrajšane nazive in telegrafске naslove.

ISKRA — INDUSTRIJA ZA ELEKTROMEHANIKO, TELEKOMUNIKACIJE ELEKTRONIKO IN AVTOMATIKO, KRANJ

ISKRA — Koordinacijski center, Kranj, Savska loka 4, tel. 39-21

Center

ISKRACENTER — Kranj

Sekretariat

Finančna služba

Kadrovska služba

Organizacijska služba

Služba kapitalne izgradnje, Ljubljana, Tržaška 2, tel. 21-854

Služba perspektivnega plana, Ljubljana, Tržaška 2, tel. 21-854

Služba mednarod. industr. in ekonom. sodelovanja, Ljubljana,
Linhartova 35, tel. 33-959

**ISKRA — Zavod za avtomatizacijo, Ljubljana, Miklošičeva 10, tele-
fon 33-144**

ZZA

ISKRAZAVOD — Ljubljana

Sektor I, Kranj, Savska loka 4, tel. 39-21

Sektor II, Ljubljana, Tržaška 2, tel. 21-567

Sektor III, Ljubljana, Pržan 24, tel. 51-122

Sektor IV, Ljubljana, Rimska 23, tel. 20-082

ISKRA — Zunanjetrgovinska organizacija, Kranj, Koroška 1, tel. 39-91

ZTO

ISKRAIMPEX — Kranj

**ISKRA — Prodajno servisna organizacija, Ljubljana, Linhartova 35,
telefon 32-933**

PSO

ISKRAPRODAJA — Kranj

ISKRA — Prodajno servisna organizacija, Ljubljana

Filiala Beograd, Takovska 6, tel. 36-421

PSO Beograd

ISKRA — Beograd

ISKRA — Prodajno servisna organizacija, Ljubljana

Filiala Rijeka, Rade Končara 17, tel. 23-658

PSO Rijeka

ISKRA — Rijeka

ISKRA — Prodajno servisna organizacija, Ljubljana

Filiala Sarajevo, Brankova ul., tel. 26-471

PSO Sarajevo

ISKRA — Sarajevo

ISKRA — Prodajno servisna organizacija, Ljubljana

Filiala Skopje, Titova 27, tel. 14-21

PSO Skopje

ISKRA — Skopje

ISKRA — Prodajno servisna organizacija, Ljubljana

Filiala Zagreb, Gundulićeva 7, tel. 25-567

PSO Zagreb

ISKRASERVIS — Zagreb

ISKRA — Prodajno servisna organizacija, Ljubljana

Filiala Split, Bosanska 2, tel. 47-85

PSO Split

ISKRA — Split

ISKRA — Prodajno servisna organizacija, Ljubljana

Filiala Titograd, Njegoševa 16, tel. 20-01

PSO Titograd

ISKRA — Titograd

ISKRA — Prodajno servisna organizacija, Ljubljana
 Filiala Ljubljana, Titova 19, tel. 21-366
 ISKRA — Prodajno servisna organizacija, Ljubljana
 Filiala Ljubljana — Servis, Rožna dolina, cesta IX, št. 6a, tel. 20-879
 ISKRA — Prodajno servisna organizacija, Ljubljana
 Finančni sektor, Ljubljana, Kotnikova ulica 6, tel. 20-023
 ISKRA — Prodajno servisna organizacija, Ljubljana
 Servisna služba, Ljubljana, Medvedova 28, tel. 20-070
 ISKRA — Prodajno servisna organizacija, Ljubljana
 Montažni sektor, Ljubljana, Privoz 10, tel. 23-528
 ISKRA — Propagandna služba, Ljubljana, Trg VII. Kongresa ZKJ,
 telefon 33-850

**ISKRA — Tovarna elektrotehničnih in finomehaničnih izdelkov, Kranj,
 Savska loka 4, tel. 39-21**

ISKRA — Tovarna elektrotehničnih in finomehaničnih izdelkov, Kranj
 Proizvodnja urnih mehanizmov, Lipnica 8, pošta Kropa, tel. 16,
 pošta Podnart
 ISKRA — Tovarna usmerniških naprav, Novo mesto (v izgradnji,
 tel. 39-21 Kranj)
 ISKRA — Tovarna električnih merilnih instrumentov, Otoče 5a,
 Podnart, tel. 28

ISKRA — Tovarna za elektrozeve, Ljubljana, Linhartova 35, tel. 33-866

ISKRA — Tovarna za elektrozeve, Ljubljana
 Proizvodnja feritov, Ljubljana, Celovška 71a, tel. 22-375
 ISKRA — Tovarna za elektrozeve, Ljubljana
 Proizvodnja magnetov, Ljubljana, Celovška 207, tel. 51-031
 ISKRA — Tovarna za elektrozeve, Ljubljana
 Proizvodnja keramike, Ljubljana—Vižmarje 171, tel. 51-555
 ISKRA — Tovarna za elektrozeve, Ljubljana
 Proizvodnja keramičnih kondenzatorjev, Žužemberk 18, tel. 9
 ISKRA — Tovarna za elektrozeve, Ljubljana
 Proizvodnja uporov, Šentjernej 18, tel. 3
 ISKRA — Tovarna za elektrozeve, Ljubljana
 Proizvodnja žarnic, Ljubljana, Kotnikova 6, tel. 31-101
 ISKRA — Tovarna za elektrozeve, Ljubljana
 Proizvodnja radiozvez, Ljubljana, Tržaška 2, tel. 21-705
 ISKRA — Tovarna za elektrozeve, Ljubljana
 Proizvodnja elektronike, Horjul 120, tel. 6
 ISKRA — Tovarna za elektrozeve, Ljubljana
 Proizvodnja kondenzatorjev, Semič, Vrtača 1, tel. 7

**ISKRA — Tovarna za elektroniko in avtomatiko, Ljubljana-Pržan 24,
 tel. 51-122**

ISKRA — Tovarna za elektroniko in avtomatiko, Ljubljana-Pržan
 Proizvodnja za tehnični tisk, Ljubljana, Titova 244, tel. 382-169
 ISKRA — Tovarna za elektroniko in avtomatiko, Ljubljana-Pržan
 Proizvodnja VF elementov, Višnja gora, tel. 9
 ISKRA — Tovarna za elektroniko in avtomatiko, Ljubljana-Pržan
 Proizvodnja elektrolitskih kondenzatorjev, Mokronog 162, tel. 14
 ISKRA — Tovarna za elektroniko in avtomatiko, Ljubljana-Pržan
 Proizvodnja radijskih sprejemnikov, Sežana 112, tel. 69

**ISKRA — Tovarna električnih aparatov, Ljubljana, Rimska 17, tele-
 fon 22-772**

Proizvodnja relejev, Videm-Dobrepolje, tel. 5

**ISKRA — Tovarna avtoelektričnih izdelkov, Nova Gorica, Šempeter
 pri Gorici, tel. 21-39**

PSO Ljubljana ISKRA — Ljubljana

Elektromehanika ISKRA — Kranj

Mehanizmi ISKRA — Kropa

Usmerniki ISKRA — Novo mesto

Instrumenti ISKRA — Podnart

ISKRAZEVE — Ljubljana

Feriti ISKRAZEVE — Ljubljana

Magneti ISKRAZEVE — Ljubljana

Keramika ISKRAZEVE — Ljubljana

Keramkondenzatorji
 ISKRA — Žužemberk

Upori ISKRA — Šentjernej

Žarnice ISKRAZEVE — Ljubljana

Radiozveze ISKRAZEVE — Ljubljana

Elektronika ISKRA — Horjul

Kondenzatorji ISKRA — Semič

Avtomatika
 ISKRAAVTOMATIKA — Ljubljana

Tehnotisk
 ISKRAAVTOMATIKA — Ljubljana

VF elementi
 ISKRAAVTOMATIKA — Ljubljana

Elektrolitkondenzatorji
 ISKRA — Mokronog

Sprejemniki ISKRA — Sežana

Aparati ISKRAAPARATI — Ljubljana

Releji ISKRA — Videm Dobrepolje

Avtoizdelki ISKRA — Nova Gorica

TO POT O ISKRI - TOVARNI ZA ELEKTROZVEZE

Ce prav za prav za kaj velja, da se je razvilo iz nič, tedaj to prav gotovo še v večji meri velja za današnje Iskro — tovarno za elektrozeve v Ljubljani, prej Inštitut za elektrozeve in pozneje do združitve v sedanjo Iskro — Industrija za elektrozeve, na kratko — IEV.

Rojstvo tega elektroindustrijskega podjetja sega v september drugega poveljnega leta, to je september 1947. Pobudo za njegovo ustanovitev je dal eden izmed naših daljnovidnih gospodarstvenikov, pokojni tov. Boris Kidrič, pravilno pojmujoč očitno zelo nujne potrebe nove Jugoslavije po solidno organiziranih elektroindustrijskih podjetjih s področja šibkega toka. Tedaj je naše gospodarstvo neizogibno potrebovalo širok asortiment najraznovrstnejših izdelkov s tega, pri nas še malo poznane področja in, ker jih doma še nismo proizvajali, jih je bilo seveda treba za drag denar uvažati iz tujine. To pa je bilo še zlasti težavno v prvih poveljnih letih, ko praktično za izvoz nismo še imeli kdo ve kakšnih možnosti in je bilo s tem dovolj težav z devizami.

Prav brez pretiravanja lahko rečemo, da je bilo rojstvo Inštituta za elektrozeve, predhodnika današnje Iskre — tovarne za elektrozeve, precej drugačno, kot je na primer bilo rojstvo katere koli izmed naših modernih tovarn, ki so v zadnjih nekaj letih zrasle po vsej Jugoslaviji dobesedno, kot pravimo — kot gobe po dežju, saj se opravičeno lahko pohvalimo, da nikjer v svetu industrializacija nekdanj industrijsko povsem zaostale, zgolj agrarne dežele, ni tekla s tako naglico in tako nezadržno, kot prav v naši socialistični domovini.

To tem bolj, ker je industrializacija tekla ob velikih vsestranskih težavah, ki so vsa poveljna leta spremljala naš neverjetno hiter razvoj in beg iz gospodarsko zaostale v moderno, industrijsko visoko razvito gospodarstvo.

Zakaj je bilo rojstvo Inštituta za elektrozeve tolikanj drugačno? Zibelka današnje tovarne za elektrozeve je stekla torej v septembru 1947 v začasnih prostorih, ki jih je v ta namen odstopila realna gimnazija v Vegovi ulici. Pionirje, ki so tedaj pravzaprav praznih rok in brez potrebnih strokovnih izkušenj začeli z delom, je čakala težavna, dovolj zahtevna naloga. Začeti so morali na docela znanstveni osnovi razvijati in pripravljati bodočo proizvodnjo naprav s področja visokofrekvenčnih elektrozev in radijske industrije, kakor tudi proizvodnjo vseh vrst sestavnih delov za ti dve panogi tako potrebne elektroindustrije.

Prvo srečanje pionirjev rasti današnje tovarne za elektrozeve, je bilo srečanje z vojno. Da, z vojno, prav zares!

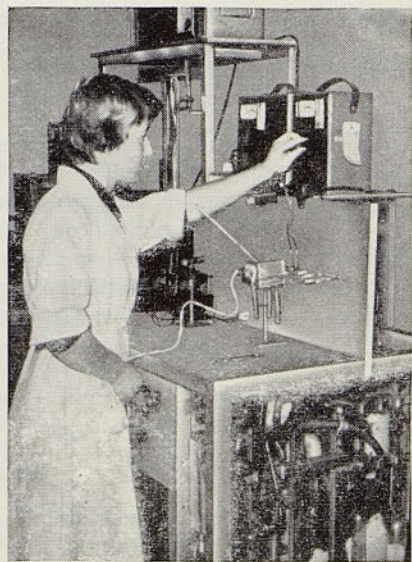
Grupa partizanskih zvezarjev, ekipa sodelavcev iz časov okupirane Ljubljane, je dobila od pokojnega Borisa Kidriča nalogo, izdelati za takratno državno vodstvo aparature za brezžično povezavo operativnega vodstva s proizvodnimi podjetji in določenimi ustanovami. Take naloge so se mogli in upali lotiti v takratnih pogojih in s sredstvi, ki so bila na razpolago, le kadri, ki so šli skozi ogenj narodnoosvobodilne borbe.

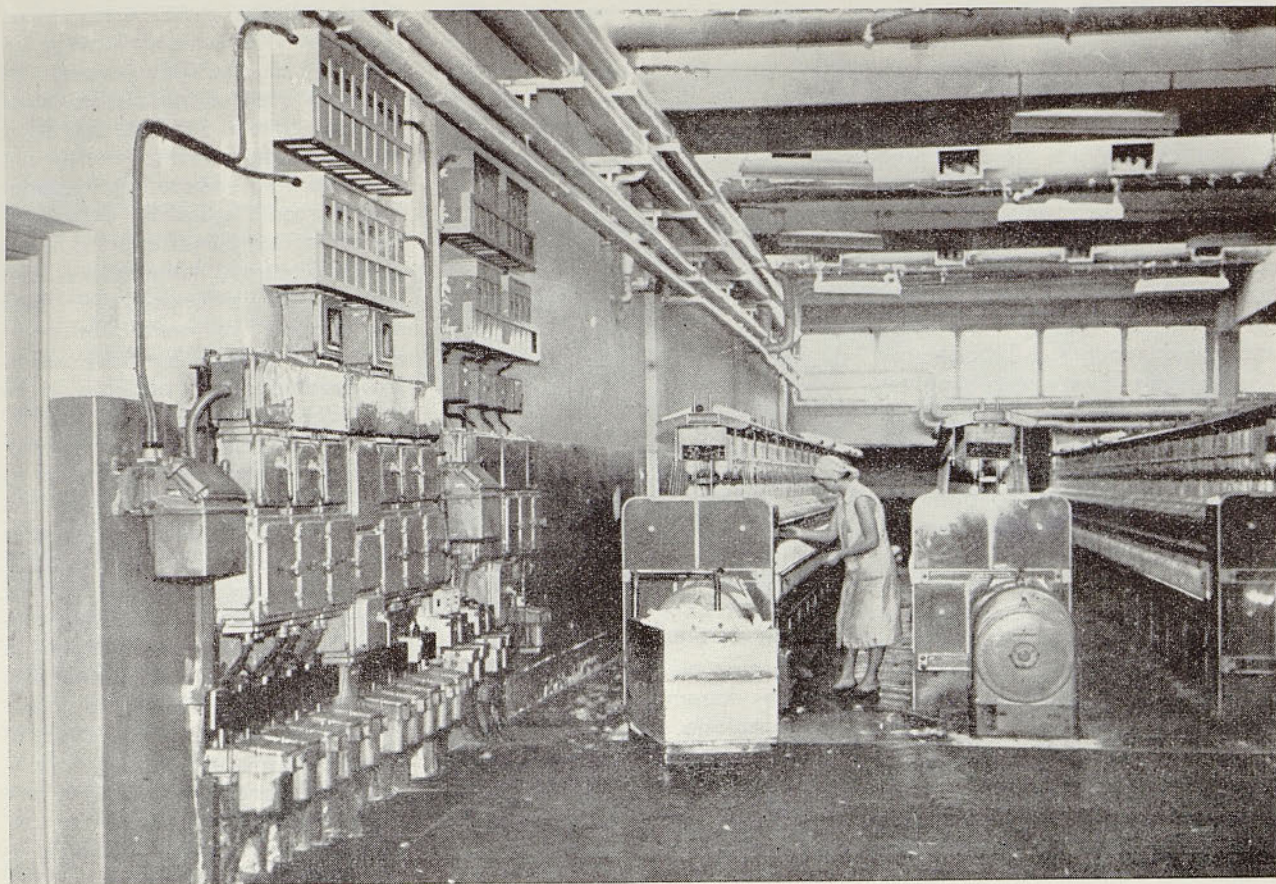
Trofejni material po novem, ali bojni plen, kakor so takemu rekli pred desetletji in stoletji, ob vojnah, ki jih poznamo samo iz zgo-

dovine, je bil tisti poskusni zajec, na katerem so roke prvih pionirjev »Inštituta za elektrozeve« v Ljubljani začele pridobivati potrebne strokovne izkušnje. Povsod tam, kjer je vojna vihra pustila največ svojih sledov, je bilo najti marsikaj, naprave, aparature, priprave, skratka marsikaj, kar bi pri naši obnovi in izgradnji nujno potrebovali, marsikaj, kar je tedaj v inštitutu pomenilo vzorec tega, kar naj bi jutri začela izdelovati naša domača industrija, seveda izpopolnjeno, dovršeno, nadalje razvito po zamislih naših strokovnjakov.

V inštitutu so vse to skrbno razstavljali, proučevali in iskali poti za izpopolnitve. Delo vsekakor ni bilo lahko, saj je bilo pomanjkanje strokovnega kadra vprašanje, na račun katerega je delo napredovalo sprva zelo počasi. Kadre je bilo treba namreč ob vsem tem sproti

Delavka v obratu žarnice preizkuša delovanje fotocelice

Baterija cos 0 kondenzatorjev, izdelek Iskre — tovarne za elektroizvedbe, v obratovanju

vzgajati in jim nuditi čim več možnosti za izpopolnitev njihovega strokovnega znanja. Potrebno je bilo veliko dobre volje, vztrajnosti, požrtvovalnosti in iznajdljivosti, toda k sreči so vse te odlike tako globoko zakoreninjene v našem delovnem človeku, da vsa ta prizadevanja niso ostala brez pričakovanih rezultatov.

Tako so iz sestavnih delov raznih aparatov, ki so bile iztrgane okupatorju kot bojni plen, nastajale nove aparature, ki so s svojim delovanjem pripomogle k hitrejši obnovi naše domovine.

Počasi, a vztrajno so se začeli kazati vedno bolj jasni obrisi bodoče proizvodnje najraznovrstnejših električnih elementov in kompletnih aparatov in naprav, ki naj bi enakovredno izpolnile domače potrebe in nas kar čimbolj hitro osamosvojile, da bi vsega tega ne bilo več treba uvažati iz inozemstva.

Tako se je formirala razvojna in proizvodna dejavnost na treh glavnih področjih:

- sestavni deli,
- elektronika in
- aparature za zveze.

Za uspešen nadaljnji razvoj in proizvodnjo predvsem elementov, pa tudi aparatov, je bila neizogibno potrebna tudi ustrezna oprema. Kolektiv IEV je po sili razmer, zaradi skromnih finančnih sredstev za nabavo gotove opreme, deloma pa zavoljo tega, ker je potreboval predvsem specifično in specialno opremo, opravil veliko delo s tem, da je sam izdelal proizvodne naprave, orodja in merilne instrumente za proizvodnjo skoraj večine elementov. Tako je iz te prizadevnosti zrasla cela proizvodna panoga — proizvodnja elektronskih merilnih naprav in laboratorijske opreme.

Prostori, v katerih so bili urejeni prvi razvojni laboratoriji in

stituta, so brž postali pretesni in neustrežni.

Sredi leta 1948 se je institut z vsem kar je do tedaj že uspel ustvariti, preselil iz začasnih raziskovalnih in razvojnih laboratorijev v Vegovi ulici, v prostore bivše Rižarne na Linhartovi ulici, s čimer so bile zagotovljene tudi boljše prostorne razmere za nadaljnji razvoj instituta in njegove plodne in raznovrstne dejavnosti. V letu 1949 je bil nadalje ustanovljen v prostorih bivše lekarne kemični laboratorij, ki je posloval kot analitski laboratorij in je intenzivno sodeloval pri razvoju vseh elementov. V tem laboratoriju je bil tudi uspešno zaključen razvoj in tehnološki postopek za proizvodnjo elektrolitnih kondenzatorjev, membran za zvočnike, razne vrste zalivnih snovi in izolacijskih lakov, kakor tudi posebnih baterij za radio sonde.

V dobrih dveh letih je, stalno naraščajoči kolektiv mladega insti-

tuta, opravil pionirsko delo na osvajanju tehnoloških postopkov za proizvodnjo več vrst raznih sestavnih delov in aparatur. Ker se Institut za elektroizveze kot znanstveni proračunski zavod po takratnih predpisih ni mogel ukvarjati s proizvodnjo, je bilo z nalogo, da prične s proizvodnjo teh artiklov iz enega dela Instituta in s sredstvi istega, ustanovljeno podjetje Telekomunikacije. Tako je v letu 1951 pričela proizvodnja radio aparatov in aparatur za zveze v Ljubljani ter proizvodnja v novo ustanovljenih obratih izven Ljubljane in sicer uporov in potenciometrov v Šentjerneju ter raznih vrst papirnih in sljudnih kondenzatorjev v Semiču. Motivi, ki so privedli do ustanovitve obratov v teh krajih so bili:

Izkoristiti obstoječe prostore, zaposliti na tem področju odvisno delovno silo, vnesti s tem naprednega duha industrijskega delavca na podeželje in ustvariti materialno bazo za povečanje narodnega dohodka v teh pasivnih krajih.

Tudi na tem področju sta kolektiva IEV in Telekomunikacije opravila z izrednimi naporii pionirsko delo pri ustanavljanju specializiranih proizvodnih enot v raznih pasivnih področjih.

Kako se je razvijalo in kakšno stopnjo razvoja je doseglo podjetje »Telekomunikacije« — danes Iskra — tovarna za elektroniko in avto-

matiko v Pržanu sicer ne sodi v današnji sestavek, pač pa bomo o njem obširneje spregovorili v eni izmed naslednjih številčk naše revije.

V teku let je kolektiv Instituta za elektroizveze, ki se je ob ustanovitvi »Telekomunikacij« zmanjšal za polovico, ponovno pridobil in vzgojil vrsto novih strokovnih kadrov. Delo na nadaljnjem razvoju in osvajanju proizvodnje novih elementov in aparatur je še naprej uspešno napredovalo. Tako so nastajali še novi in novi specializirani obrati na raznih krajih v Ljubljani in izven nje.

Na Celovški cesti 207 v Ljubljani je bil leta 1953 v okviru Instituta za elektroizveze formiran nov obrat za proizvodnjo permanentnih magnetov.

Obrat za elektro in visoko frekvenčno keramiko in keramične kondenzatorje je bil prvotno na Črnučah, nato v Pržanu in slednjič se je preselil v Vižmarje.

Tedaj je nastal v Kotnikovi ulici v Ljubljani tudi obrat za proizvodnjo vseh vrst miniaturnih žarnic, predvsem avtomobilskih, nadalje fotocelic, Müller-Geigerjevih cevi in telefonskih prenapetostnih odvodnikov. Leto 1954 je prineslo na Celovški cesti 71 a še drug nov obrat — za proizvodnjo raznih vrst feritnih izdelkov.

Industrija za elektroizveze, ki se je razvila l. 1956 iz prvotnega Instituta za elektroizveze pa s tem še ni imela svoje današnje širine. V Horjulu je leta 1957 nastal obrat za proizvodnjo različnih elektronskih merilnih instrumentov, varjakov in raznih sestavnih delov, kot preklopnikov, žičnih uporov, žičnih potenciometrov, konektorjev, elementov za avtomatizacijo. Leto dni kasneje so nastali še obrat za maloserijsko in individualno proizvodnjo raznih papirnih in folijskih kondenzatorjev na Linhartovi cesti in obrat v Črnučah za proizvodnjo kremenčevih kristalov za potrebe elektronike, končno pa tudi obrat za proizvodnjo aparatur za brezžične zveze, stabilizatorjev in translatorjev, ki se je razvil iz osnovne dejavnosti prejšnjega Instituta za elektroizveze in, ki je imel na Črnučah svojo navijalnico, v ljubljanskem Nebotičniku televizijski oddelek, akustični laboratorij pa v prostorih Filharmonije v Ljubljani. Končno je leto 1960 prineslo še ustanovitev obrata za proizvodnjo polvodnikov — germanijevih diod in tranzistorjev.

Kolektiv IEV je od vsega začetka vlagal in nesebično prenašal vse svoje izkušnje in vsa svoja sredstva v ustvarjanje nove proizvodnje ne glede na to, kje se je ta proizvodnja locirala.

Bruto produkt celotne te panoge v Sloveniji, ki se je razvila in zrasla tekom let iz prej opisanih skromnih začetkov »Instituta za elektroizveze« znaša sedaj blizu 7 milijard dinarjev letno. Število zaposlenih, ki dela v tej panogi, pa je narastlo na več tisoč in med njimi je veliko število strokovnjakov. Vse to je velika in sigurna baza za uspešen še hitrejši razvoj.

Danes — Iskra tovarna za elektroizveze šteje skupno 9 obratov, od katerih so v Ljubljani: Radiozveze v Tobačni tovarni, Keramika v Vižmarjih, žarnice v Kotnikovi ulici ter feriti in magneti na Celovški cesti, nadalje pa obrate Horjul, Semič, Šentjerneji in Žužemberk.

V današnjem sestavku nekaj več o ljubljanskih obratih, o dislociranih obratih Tovarne za elektroizveze pa prihodnjič podrobneje.

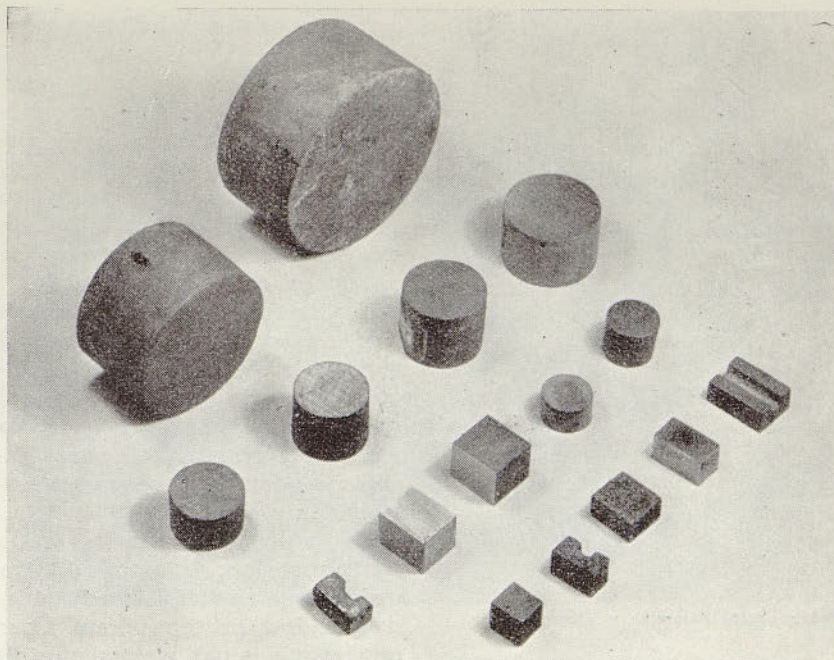
Delavke pri montaži v obratu Feriti

V vseh današnjih obratih Iskre — tovarne za elektrozeve je bil v minulem letu zabeležen lep uspeh v tem, da so člani delovnega kolektiva po uvedbi ekonomskih enot resneje začeli ekonomsko zasledovati proizvodnjo, česar prej v tolikšni meri ni bilo občutiti. Danes vsakdo na svojem delovnem mestu stremi za tem, da bi proizvajal čim boljše in z manjšimi stroški. To je bilo doseženo delno na račun reorganizacije služb v podjetju, še zlasti pa zaradi tega ker skupna finančna služba sproti analizira stanje v ekonomskih enotah in prikazuje njihovo poslovanje, iz česar obrati dobro vidijo, kako gospodarijo in kaj je treba ukreniti, da bi bilo gospodarjenje še uspešnejše.

Ker se je proizvodnja v tej enoti razvijala neposredno iz laboratorijskih razvojnih osnov, so bile v prav vseh njenih obratih precejšnje težave zaradi obstoječe tehnične dokumentacije. Razvoj in sama proizvodnja sta bila namreč preveč tesno povezana med seboj in posamezni razvijalci so povzročali težave v proizvodnji s stalnimi spremembami pri izdelkih, katerih proizvodnja je že tekla. Pred združitvijo v Iskro, pa so v bivši Industriji za elektrozeve rešili tudi to vprašanje. Razvoj so ostro ločili od proizvodnje in nastala je samostojna enota, ki je zdaj združena v Zavodu za razvoj. S tem ukrepom se je stanje bistveno spremenilo. Proizvodnja se je znebila direktnih posegov posameznih razvijalcev, spremenilo in izboljšalo pa se je tudi stanje v pogledu dokumentacije. Medtem ko pred časom tehnološke priprave dela malone niti ni bilo, zdaj le-ta sproti obdeluje in pripravlja proizvodno dokumentacijo, kakor tudi operativno dokumentacijo, v proizvodnji vsaj s te strani ne prihaja več do posebnih motenj.

Preteklo leto je v vseh obratih tovarne za elektrozeve z določenimi težavami oviralo proizvodni uspeh, kar je privedlo do tega, da ta proizvodna enota v okviru združene Iskre v celoti ni uspela izpolniti svojih planiranih proizvodnih obveznosti. Tako je na primer v proizvodnji uporov, v obratu kera-

Asortiment magnetnih izdelkov

mika, zaradi odpovedi dotrajane peči prišlo do občutnega izpada proizvodnje. Bilo je okrog tega nemalo težav, preden so uspeli najti druge možnosti. Ker nove peči še nimajo, zdaj svoje izdelke žgejo v Zagrebu in tako so na račun te zasilne rešitve sredi minulega leta vendarle uspeli zvišati s prejšnjih 20.000 na 60.000 uporov dnevno.

Na splošno pa so tudi vse ostale naprave v obratu keramika pomanjkljive. Pomanjkljive namreč zato, ker so laboratorijskega formata in zato ne ustrezajo za velikoserijsko proizvodnjo.

Prav zato so se v letu 1961 v obratu v Šentjerneju lotili izdelave posebnih naprav, ki naj bi avtomatizirale proizvodnjo, hkrati s tem pa jo tudi pocenile, saj je znano, da so med upori iz Šentjerneja in uvoženimi precejšnje s cenejšimi tovrstnimi izdelki lahko razlike v ceni, prav tako pa bi se ugodno uveljavili tudi na inozemskih tržiščih.

Obrat radiozeve je trenutno v prostorih Tobačne tovarne na Tržaški cesti našel zadovoljive delovne prostore za montažo, medtem ko so mehanične delavnice še nadalje ostale v prostorih na Linhartovi cesti. Letošnji proizvodni načrt je nasproti lanskemu precej večji,

vendar pa so dani pogoji za njegovo uspešno izpolnitev, seveda le, če ne bo prevelikih težav z uvozom potrebnega reprodukcijskega materiala. Proizvodnja je utečena in je v tem obratu trenutno kritično le vprašanje merilnih instrumentov. Obrat radiozeve ima zelo lepo perspektivo, saj ne more sproti zadostiti potreb tržišča po svojih izdelkih in prihajajo celo že naročila za leto 1963, ker je predvidena letošnja proizvodnja že vnaprej oddana.

V obratu Horjul se je v letu 1961 začela rekonstrukcija, ki po zaslugi grupe za kapitalno izgradnjo uspešno napreduje in kaže, da bo morda lahko dokončana ob prizadevanju vseh za to odgovornih do konca letošnjega leta. V rekonstrukciji je zajeto povečanje delovnih prostorov za 100 %, prispela pa je že tudi skoraj vsa potrebna nova oprema, razen naprav za galvaniko. Največje težave pri tej rekonstrukciji pa pomenijo povečani stroški za gradbene in druge storitve, kar terja seveda dodatna finančna sredstva.

Tudi obrat za proizvodnjo avtomobilskih in drugih miniaturnih žarnic v Kotnikovi ulici je v rekonstrukciji. Lanski proizvodni načrt je predvideval na račun avtomati-

Peč v obratu Keramika v Vižmarjih

zirane grupe strojev v drugi polovici leta precej višjo proizvodnjo, vendar to ni bilo izvedljivo, kajti enega izmed predvidenih strojev so dobili s precejšnjo zamudo, medtem ko pa sta ostala dva stroja menda šele zdaj na poti. Tako seveda planskih obveznosti lani ni uspelo doseči, delno pa ti zamudi z nabavo potrebnih avtomatičnih strojev ogrožata tudi še letošnji proizvodni načrt. Nastaja pa pri tem še drug problem, kako in kam plasirati avtomobilne žarnice. V letu 1960 namreč domače tržišče ni dobavilo teh izdelkov iz uvoza, zato je bilo treba v obratu povečati proizvodne zmogljivosti, da bi pokrili čim več potreb. Lani pa je trgovska mreža iz tujine uvozila velike količine žarnic, zato je prišlo do kritičnega zastoja v proizvodnji domačih avtomobilskih žarnic. Zato bosta morali Prodajno-servisna in naša Zunanjetrgovinska organizacija problemu prodaje avtomobilskih žarnic posvetiti vso pozornost, da se zaloge ne bodo povzpele do kritičnih ravni.

Medtem ko je do leta 1960 tekla proizvodnja kondenzatorjev v Semiču in Ljubljani, je obrat v Semiču lani prevzel tudi dejavnost ljubljanske enote. Le-ta je imela v svojem sestavu tudi razvodni oddelek, ki se je tedaj priključil Zavodu za razvoj in je bilo zato najbolj umestno proizvodnjo v Ljubljani priključiti v Semiču, ki zdaj

proizvaja celoten asortiment. Prav glede na to so bile potrebne dokajšnje investicije, ki naj bi omogočile obratu povečanje proizvodnih zmogljivosti. S temi investicijami so zlasti povečali zmogljivosti inpregnacijskih naprav, sami pa so skonstruirali in izdelali 10 novih navijalnih strojev, s katerimi so občutno povečali proizvodnjo.

V obratu za proizvodnjo feritnih izdelkov postajajo delovni pogoji iz dneva v dan slabši zaradi nemogočih delovnih prostorov na eni strani, na drugi strani pa prav tako tudi zaradi primitivne in precej izrabljene opreme, ki onemogoča rentabilnejšo proizvodnjo.

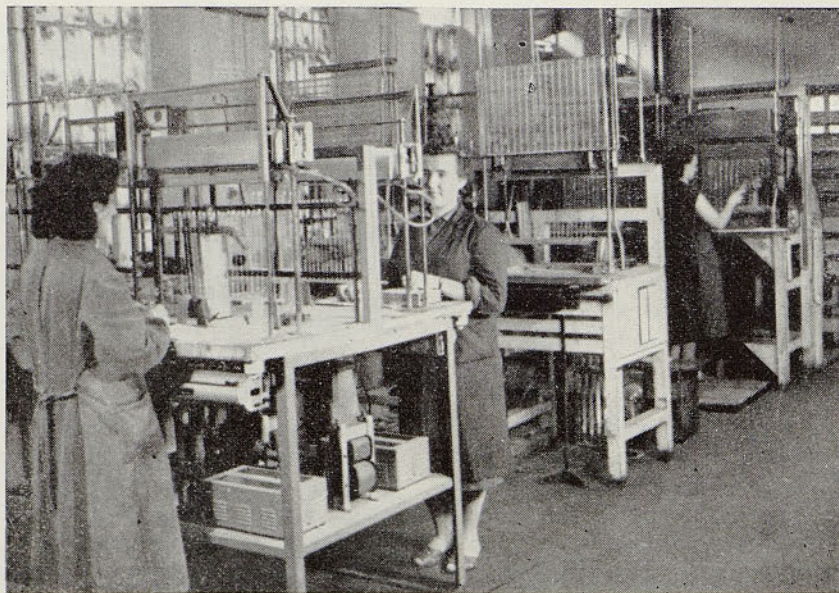
Na račun slabe opreme gredo tudi vse težave v proizvodnji za vzdrževanje primerne kvalitete izdelkov. Tudi pri tem obratu, čigar proizvodnja je naši elektroindustriji zelo potrebna, se je že pred dvema leti začelo s pripravami za rekonstrukcijo. Izvršitev iste pa je sedaj predvidena v najkrajšem času.

V obratu za proizvodnjo permanentnih magnetov s proizvodnjo nimajo kakih posebnih težav, le da so tudi tu delovni prostori dokaj neustrežni in bilo bi dobro pomisliti čimprej na nove. V preteklem letu so v tem obratu imeli precejšnje težave s kooperanti za brušenje magnetov. Nabavili so v tujini stroj se je izkazalo, da je prispel pokvarjen, ki so ga končno morali

sami usposobiti. Ta obrat je menda največji potrošnik kobalta v naši državi, in ker so letos nastopile posebne težave pri uvozu kobalta iz inozemstva (Banke so poravnale plačila z zakasnitvijo) trenutno proizvodnja stoji. Vendar so težave z dobavami domačega in tujega re-produkcijskega materiala tudi v drugih obratih Tovarne za elektro-zveze zaradi pomanjkanja finančnih sredstev lani povzročile dokajšnje ovire v proizvodnji, kar je delno vplivalo tudi na to da proizvodni načrt v celoti ni mogel biti izpolnjen.

Iskra — tovarna za elektro-zveze, je po letih svojega uspešnega delovanja največji proizvajalec naprav in sestavnih delov za elektroniko v naši državi. S svojimi kvalitetnimi izdelki zalaga praktično vso jugoslovansko industrijo elektronske stroke. Brez njenih sestavnih delov za elektronske naprave na primer ne bi imeli tako razvite domače proizvodnje radijskih in televizijskih sprejemnikov, še zlasti pa ne profesionalnih elektronskih aparatov, ki terjajo nenehno izpopolnjevanje in prilagajanje proizvodnje sestavnih delov v proizvodnji zahtevnih aparatov. Razmerje med proizvodnjo sestavnih delov za elektronske aparature in med proizvodnjo kompletnih aparatov je 2:1, torej dve tretjine vrednosti bruto produkta odpade na sestav-

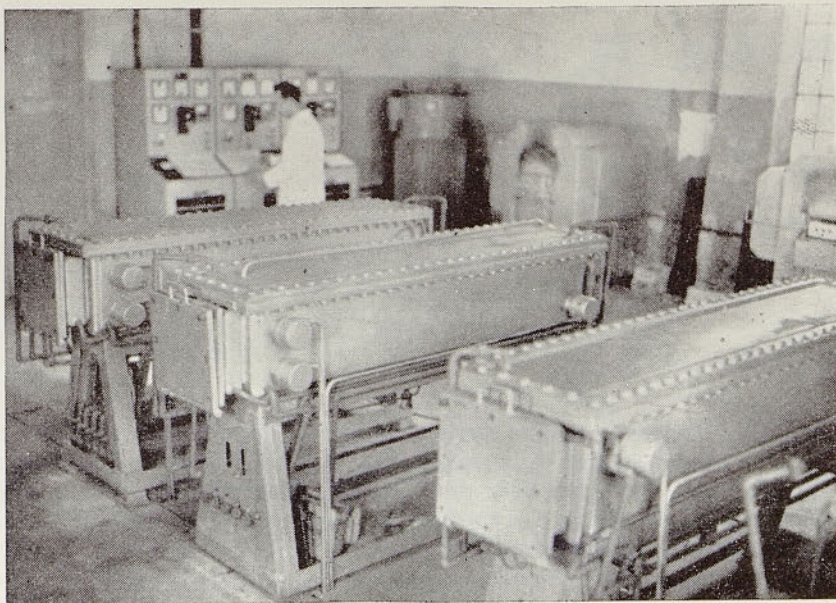
Vakuumske naprave v obratu Žarnice

ne dele, tretjina pa na proizvodnjo elektronskih aparatov. Po najmodernejših konstrukcijskih načelih, uvažajoč tranzistorizacijo in tiskana veza, proizvaja radijske oddajnike in sprejemnike za profesionalne namene, naprave industrijske televizije, merilne aparature za splošne namene, nuklearno tehniko, kemijo, medicino in kmetijstvo. Njena proizvodnja obsega tudi izdelke — osvojila jih je v poslednjih letih — katere izdeluje v svetovnem merilu poleg nje le še nekaj svetovno znanih tovarn. Med te izdelke sodijo na primer tranzistorji in germanijeve diode, Geiger-Müllerjeve cevi za nuklearne raziskave, baterije za radiosonde in drugi.

Eden izmed pomembnih delov proizvodnega programa Iskre — tovarne za elektrovezve je tudi laboratorijska oprema, ki zajema celotno merilno tehniko za delo z radioizotopi, elektronske števec, visokonapetostne usmernike, linearne ojačevalnike, beta-gama monitorje za ugotavljanje onečiščenosti oseb z radioaktivnimi snovmi, ki delajo z njimi, magnetne stabilizatorje za izravnavanje nihanja v omrežni napetosti od 180 do 240 V, izpremenljive transformatorje za zniževanje napetosti na širokem območju, drsne upore, laboratorijske potenciometre in še dolgo vrsto izdelkov, ki sodijo med laboratorijsko opremo, najsi bo za znanstvene, raziskovalne, proizvodne in šolske laboratorije.

Ta proizvodna enota Iskre proizvaja tolikšen asortiment in tolikšne količine elementov za elektroniko, da z njimi krije veliko večino vseh potreb domače elektronske industrije, saj je v vseh domačih napravah in aparataturah zaslediti upore, kondenzatorje, feritne in keramične elemente, magnetne, potenciometre in drugo, kar je bilo izdelano v tem ali onem obratu te proizvodne enote. Pred časom pa je končno stekla tudi proizvodnja najrazličnejših drugih elementov, zlasti bakelitnih izdelkov kot so gumbi za aparature, razne letvice, konektorji, prav tako pa tudi

valovne preklonike, po katerih se je pojavilo veliko povpraševanje in jih je bilo prej treba uvažati iz inozemstva.

Skratka — Iskra — tovarna za elektrovezve, se je v letih svojega delovanja razvila v proizvajalca elementov in aparatov, ki omogočajo delovanje vrste jugoslovanskih tovarn in podjetij s področja elektronike in le-te oskrbuje s kvalitetnimi sestavnimi deli. S tem je v celoti in dobro izpolnila naloge, ki ji jih je v teh letih nalagal nagel razvoj naše industrije in napredek našega gospodarstva. Na svoji raz-

vojni poti je prebrodila marsikatero težavo in trdo preizkušnjo, vendar pa so ji prav te morda pomagale, da si je pridobila potreben poslovni sloves in s kvaliteto svojih izdelkov, kakor tudi z njihovimi količinami dokazala upravičenost in nujnost obstoja.

Se marsikaj bi bilo moč napisati, vendar to pot dovolj, v prihodnji številki pa še podrobnejši zapis iz obratov v Horjulu, Semiču, Šentjerneju in Žužemberku ter o najmočnejši enoti — Radiozveze v Ljubljani.

J. C.

Zgoraj desno :
Peči in kontrolni pult v obratu Feriti

Desno :
Pri izdelavi modelov v obratu Keramika

NAŠA PRODAJA V LETU 1961

Poslovna enota Prodajno servisna organizacija je bila formirana 1. maja leta 1961, predvsem na tradicijah bivše PSO kranjske tovarne in ob upoštevanju dogovorjenih organizacijskih načel ob združitvi Iskre. Združitev je bila izvedena zelo naglo, zato, da ne bi prišlo do daljšega zastoja v nastopu združenih podjetij na tržišču. To je bilo sicer doseženo, seveda pa je prav ta naglica pustila vrsto slabosti, zlasti pa nerazčiščene odnose s posameznimi poslovnimi enotami, kakor tudi precejšnje organizacijske probleme zaradi nujnega prehoda na poenoten sistem poslovanja.

Kolektiv PSO se je formiral iz prodajno - servisnih in montažnih služb bivših samostojnih podjetij, ki so seveda prešle v enoten kolektiv, vsaka z določenimi navadami in v nekaterih primerih tudi s precejšnjim strahom pred morebitnimi neugodnimi posledicami združitve, zlasti v začetni fazi, pred morebitnim preglasovanjem enega bivšega kolektiva nad drugim, kar vse je ustvarjalo nujno potrebo — kolektiv formirati ne samo organizacijsko in strokovno, pač pa tudi politično ekonomsko, da bi leta izpolnil naloge, ki so mu dane. — Temu so se pridružili še materialni problemi, kot so pomanjkanje poslovnih prostorov, saj Prodajno servisna organizacija v Ljubljani posluje še vedno na sedmih mestih, razmere v njenih filijalah pa tudi niso kaj prida boljše.

Gospodarske naloge Prodajno - servisne organizacije so bile lani v okviru združene Iskre zadovoljivo opravljene zlasti zato, ker je bila na nekaterih področjih izvedena uspešna mobilizacija večine delov-

nega kolektiva, v določenih primerih pa je bil zaželeni cilj dosežen z akcijskim načinom.

Plan blagovnega prometa Prodajno - servisne organizacije Iskre v letu 1961 je bil naslednji:

1. januar do 30. april	2.165,739.000
1. maj do 31. december	13.000,000.000
Skupaj	15.165,739.000
Realizacija pa je bila v celoti naslednja:	
1. januar do 30. april	2.398,052.000 ali 111 %
1. maj do 31. december	12.831,284.000 ali 99 %
Skupaj	15.229,936.000 ali 100,4 %
V blagovnem prometu so nastopali naslednji kupci:	
redni kupci na domačem tržišču	13.901,285.000 ali 91,3 %
poslovne enote v okviru Iskre	610,692.000 ali 4 %
zunanje trgovinska organizacija	717,959.000 ali 4,7 %
Skupaj	15.229,936.000 ali 100 %

Plan prodaje po filijalah je bil realiziran takole:

Področje	Plan	Izvršeno	%
Beograd	4.249,269.000	4.454,038.000	105
Zagreb	2.281,064.000	2.208,097.000	97
Ljubljana	4.829,256.000	4.729,169.000	111
in inter. prom.		610,692.000	
Sarajevo	1.613,782.00	1.286,537.000	80
Skopje	967,481.000	587,799.000	61
Rijeka	606,052.000	635,663.000	105
Skupaj	14.546,904.000	13.901,285.000	100
interni promet		610,692.000	
izvoz	618,835.000	717,959.000	116
Skupaj	15.165,739.000	15.229,936.000	100

Iz navedenega je razvidno, da je bil plan blagovnega prometa po

vrednosti sicer dosežen, ni bil pa realiziran po asortimentu. PS

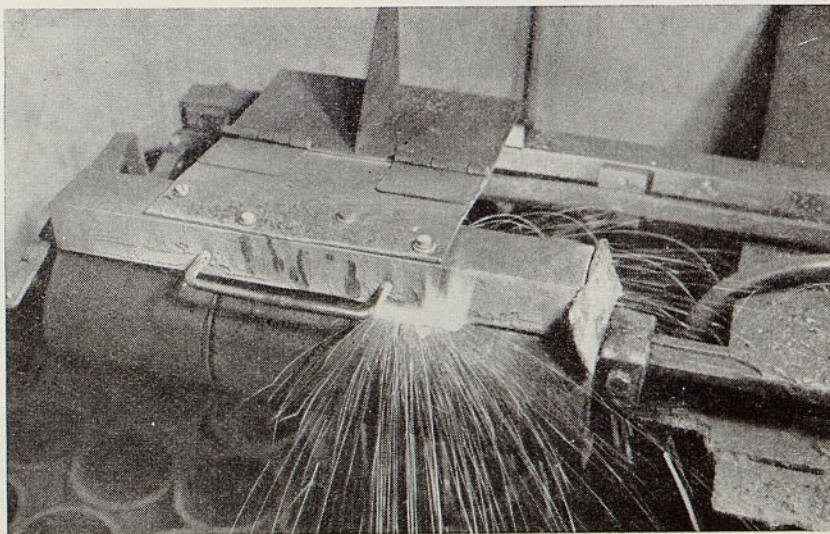
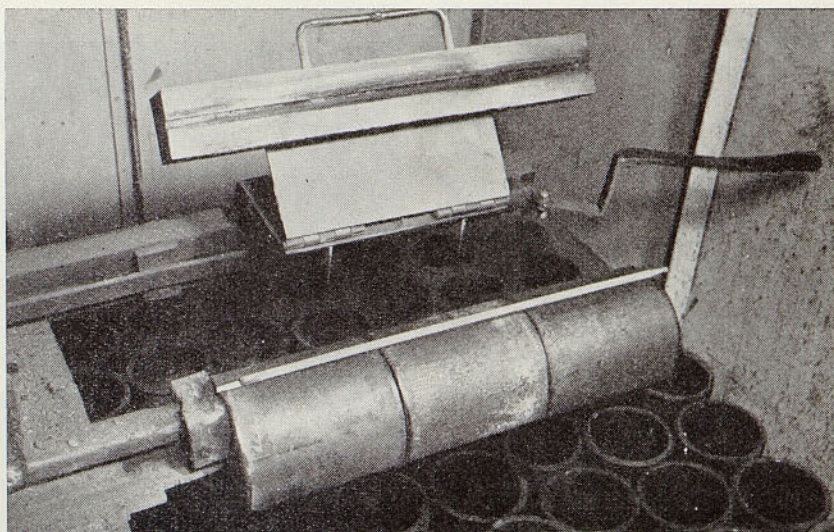
S I. REPUBLIŠKE RAZSTAVE IZUMOV

V prostorih Narodne banke na Titovi cesti v Ljubljani je bila v dneh od 10. do 18. februarja I. republiška razstava izumov in tehniških izboljšav, ki je privabila zaradi svoje pestre in zanimive vsebine blizu 20.000 obiskovalcev. Ta razstava je pokazala, da se iznajditeljstvo in iskanje tehniških izboljšav pri nas vedno močnejše razvija in uveljavlja, pa čeprav izumitelji in predlagatelji tehniških izboljšav iz vrst inženirjev in tehnikov, pa tudi iz vrst proizvajalcev, pri svojem smiselnem in za skupnost koristnem delovanju, pogostokrat naletijo na nerazumljive težave in birokracijo.

Razstava je bila skrbno pripravljena in je na obiskovalca napravila najboljši vtis, pokazala pa je hkrati tudi to, da pri nas iznajditeljstvo in iskanje ter predlaganje tehniških izboljšav iz leta v leto narašča. Medtem ko je Uprava za patente FLRJ v prvem letu po osvoboditvi prejela 95 patentnih prijav, se je njihovo število v povojnih letih nenehno dvigalo in tako zadnja leta prejema povprečno po 1.600 do 2.000 patentnih prijav. S tem številom iznajdb in tehniških izboljšav seveda v evropskem merilu, še ne pomenimo veliko, kajti v nekaterih državah patentni uradi registrirajo tudi po štirideset in več tisoč prijav na leto.

Potrnilo za trditev, da je kljub vsem možnostim za delovanje izumiteljev in predlagateljev tehniških izboljšav navadno pri tem le preveč okorelih predpisov in zlasti premalo zanimanja in razumevanja za te stvaritve pri naši industriji,

naj bo samo ta primer: Lani so naši izumitelji sodelovali na mednarodnem salonu izumov v Bruxellesu. Med tisočeri izumi je bilo tudi petnajst jugoslovanskih, katerim je mednarodna komisija dodelila nagrade. Upati je bilo, da bo

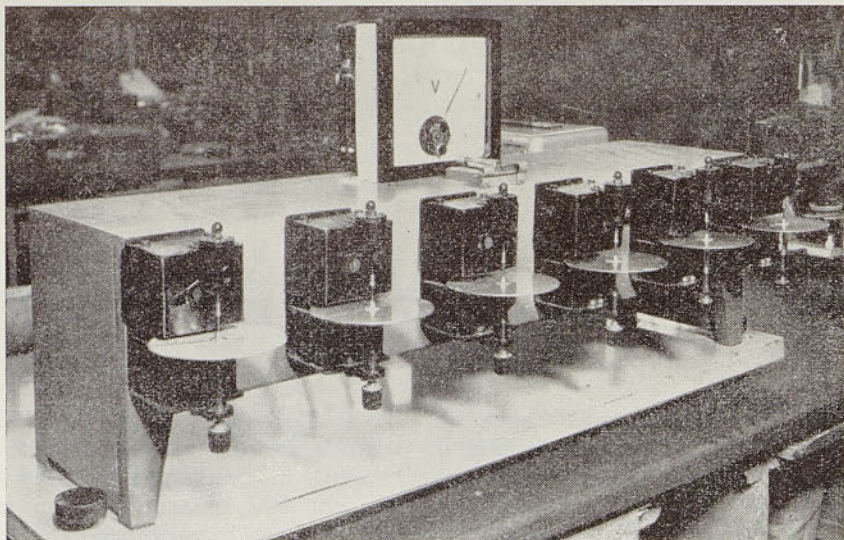

Zgoraj in spodaj:
Tov. Tine Mlakar iz enote Kranj
je izboljšal način varjenja okrovov
za dinamne in s tem skrajšal čas
varjenja in dosegel boljši
izkoristek elektrod

naša industrija z veseljem uporabila te izume, a se je zgodilo drugače. Od petnajstih nagrajenih izumov je industrija uporabila le šest, medtem ko jih devet še vedno čaka na milost (ali pa korajžo!) naših tovarn, da bi jih le-te uporabile.

Ob takih odnosih industrije do dejavnosti izumiteljev in predlagateljev tehniških izboljšav, delo seveda ni lahko in prav ti odnosi v marsikaterem resnem izumitelju ubijajo voljo do nadaljnje ustvarjalnosti, kajti ne smemo pozabiti, da delo iznajditelja ni le njegov osebni konjiček, pač pa najgloblja želja — z izumom koristiti skupnosti. In pravzaprav bi ob današnjem našem naglem razvoju, vsakdo na svojem delovnem mestu moral razmišljati, kako bi svoje naloge lahko opravljal bolje, hitreje in ceneje.

Pretesno je odmerjen prostor, da bi na njem podrobneje opisali, kaj vse je bilo videti na letošnji razstavi izumov in tehniških izboljšav v Ljubljani. Bodi dovolj le to, da ni manjkalo stvaritev, ki bi jih bilo možno s pridom uporabiti glede na prihranke pri proizvodnji, na izboljšavo kvalitete in podobnega. A pri vsem tem se spet oglašča moreča misel — bodo vsi ti izumi in tehniške izboljšave našli pot tja, kamor so bili namenjeni in za kamor so jih izumitelji ustvarjali? Ali pa bodo v večini primerov ostali zabeleženi kot patenti, ki si pač niso znali utreti poti v življenje? Vsekakor pa pri tem drži to, da zasluži delo izumiteljev in predlagateljev tehniških izboljšav več razumevanja in pozornosti, zlasti pa na strežaj odprta vrata v našo industrijo, ki pa žal preveč rada posega po tujih licencah, namesto po domačih, vsaj enakovrednih, če morja ne celo boljših izumih in tehniških izboljšavah. Na II. republiški razstavi izumov in tehniških izboljšav so sodelovali s svojimi dosežki tudi nekateri člani našega delovnega kolektiva. Njihovi izumi in izboljšave so se uveljavile v proizvodnji in zanje zaslužijo vse priznanje. Zabeležilo pa jih je tudi oko fotoreporterjeve kamere in z njimi smo obogatili sestavek o sami razstavi. C.

Zgoraj: tov. Kern iz enote Kranj je izdelal napravo za hitro ugotavljanje kvalitete rotorjev; spodaj: tov. Mlakar je s svojo izboljšavo dosegel, da z eno črpalko lahko točijo dve vrsti bencina

LETNA KONFERENCA

V dvorani nad našo ljubljansko filijalo PSO, je bila 5. februarja popoldne letna konferenca članov ZK Prodajno servisne organizacije »Iskra«. Konference, prve v tej poslovni enoti, so se razen nekaterih, službeno odsotnih članov, udeležili vsi člani in povabljeni gosti. Obširno poročilo o delu in izpolnjevanju nalog je podal sekretar sekretariata, tov. Jože Cvar in je v njem zajel delo in probleme organizacije od ustanovitve PSO do danes.

Delo zveze komunistov v Prodajno servisni organizaciji je v tem obdobju bilo dokaj uspešno. Spremljali so celotno poslovanje enote, bdeli nad izpolnjevanjem obveznosti po gospodarskem načrtu, prav tako pa tudi nad dejavnostjo sindikalne in mladinske organizacije v tej poslovni enoti.

V štirih osnovnih organizacijah ZK, je zdaj vključenih skupno 55 članov ZK, katerih delo vodi in

O PRESKRBI Z REPRODUKCIJSKIM MATERIALOM

Z zveznim družbenim planom kakor tudi v resoluciji, ki jo je nedavno sprejela republiška Ljudska skupščina, je za letos predvideno občutno povečanje proizvodnje in izvoza. To povečanje, ki naj bi ga dosegli v tekočem letu, se zdi še posebno veliko, če ga primerjamo z doseženimi uspehi na teh področjih v preteklem letu. Letošnje proizvodne in izvozne naloge so nedvomno obsežne, so pa obenem tudi realne in uresničljive, ker so na ravni povprečnega letnega napredka zadnjih nekaj let. Zato ni posebnega strahu, da letošnjih nalog v proizvodnji in izvozu ne bi izpolnili, seveda s pogojem, da bodo čimprej odpravljene vse težave, ki še sedaj tako ali drugače onemogočajo, da bi industrijske in ostale proizvodne gospodarske organizacije poslovale z intenzivnostjo, ki jo omogočajo že obstoječa tehnična sredstva in pripravljenost delovnih kolektivov.

Nedvomno lahko trdimo, da je osnova vseh težav v težnjah za

hitrejšim napredkom v proizvodnji in gospodarski problem številka ena letošnjega leta materialna oskrba industrije in ostalih gospodarskih panog. Če tega vprašanja ne bomo hitro in zadovoljivo rešili, bo tudi izpolnitev vseh ostalih nalog, ki temeljijo na povečani proizvodnji, problematična. Dejstvo je namreč, da lahko proizvodne gospodarske organizacije poslujejo samo s tisto intenzivnostjo, ki jo omogoča preskrbljenost z reprodukcijskim materialom. Brez redne materialne oskrbe, zadovoljive po količini in sortimentu, ni normalne proizvodnje. Nestalnost v proizvodnji je predvsem posledica sunkovitih in občasnih dobav reprodukcijskega materiala. Kronično znižanje proizvodnje v prvem tromesečju vsakega leta že samo ob sebi potrjuje pravkar omenjeno trditev. Tudi lansko zaostajanje proizvodnje za predvidevanji ima svojo osnovo delno tudi v slabi preskrbljenosti z reprodukcijskim materialom v povprečju 64 odstot-

kov slovenske industrije, z uvoženim reprodukcijskim materialom pa le 54 odstotkov.

Neurejena preskrba z reprodukcijskim materialom povzroča gospodarskim organizacijam vrsto težav. Kvarno vpliva na organizacijo proizvodnje, slabša gospodarske rezultate poslovanja, ker onemogoča delovne kolektive v težnji, da bi proizvajali, čim več in čim bolj kvalitetno. Pri tem pogosto ne gre za masovni reprodukcijski material, temveč za majhen sestavni del, za po vrednosti nepomembno surovino, itd., ki zavre normalen tek proizvodnje. Zaloge nedovršene proizvodnje se s tem povečajo, nastanejo težave s vskladiščenjem, finančne težave zaradi vezanih obratnih sredstev, neizpolnitev dobavnih pogodb, penali in končno še sloves slabih oziroma nesolidnih poslovnih partnerjev. Posledice opazimo tudi v trgovinskem omrežju, kjer nekatere vrste blaga domače proizvodnje najdemo samo od časa do časa.

Zasledovanje materialne oskrbe proizvodnje v zadnjih dveh letih kaže, da se preskrbljenost z reprodukcijskim materialom domačega izvora polagoma izboljšuje, medtem ko je stanje pri reprodukcijskem materialu iz izvoza obratno. Uvoz reprodukcijskega materiala relativno zaostaja za potrebami povečane proizvodnje, je nezadosten in časovno nevskladen. Razmere tudi v januarju niso bile boljše, tako da bi lahko našteali vrste gospodarskih organizacij, ki prav zaradi pomanjkanja reprodukcijskega materiala v skoraj nepomembni vrednosti niso uspešno startale in niso dosegle predvidenih uspehov v proizvodnji in izvozu. Ta pro-

ZVEZE KOMUNISTOV PSO

usmerja sedemčlanski skupni sekretariat glede na to, da so osnovne organizacije: dve v Ljubljani in po ena v Beogradu ter Sarajevu, medtem ko se nadaljni dve snujeta v Skoplju in na Reki. Prav ta organizacijska razbitost je bila doslej glavni vzrok, da ta organizacija v preteklem obdobju ni bila še bolj aktivna, čeravno je z vso resnostjo spremljala celotno poslovanje, kakor tudi reševala različna pomembna vprašanja, kot vprašanje oseb-

nih dohodkov, discipline v poslovnih enotah in njenih izpostavah in oddelkih ter še vrsto drugih vprašanj, od katerih je odvisen uspešen nastop PSO na tržišču in v okviru celotnega združenega podjetja »Iskra«.

Tudi v prihodnjem obdobju bo delo ZK v Prodajno servisni organizaciji vodil sedemčlanski skupni sekretariat, ki bo čez leto dni prav gotovo lahko pokazal še bolj aktiven obračun svojega dela. J.

blem je še najbolj viden prav v izvozni industriji, ki je bila kolikor toliko oskrbljena z osnovnimi surovinami in ki prav zaradi pomanjkanja drobnega reprodukcijskega materiala ni uspela dokončati in izvoziti svojih izdelkov.

Vsa letošnja posvetovanja o izvozu so pokazala, da je bistvo problema v sedanjem administrativnem razdeljevanju deviz, ki je odvzel proizvajalcem vse možnosti, da bi si z večjimi prizadevanji v izvozu ustvarjali tudi lastna sredstva za uvoz potrebnega reprodukcijskega materiala. Ta sistem je umetno ločil potrebe gospodarskih organizacij od možnosti za zadovoljitev teh potreb, saj sedaj te ne razpolagajo svobodno niti s tistim delom deviz, ki jim je po predpisih prepuščen kot participacija. Popolnoma razumljivo je, da se v takih pogojih in težavah gospodarske organizacije branijo vsake odgovornosti za neuspehe pri izvozu in jih valijo na sistem. Na drugi strani pa se v takih pogojih zmanjšujejo lastna prizadevanja in iščejo rešitev zunaj gospodarskih organizacij, prek raznih zvez in podobno. Ker podjetja v sedanjem sistemu glede preskrbe z uvoženimi surovinami niso odvisna od lastnih prizadevanj, prihaja pogosto do primerov, da se pri prodaji blaga raje usmerjajo na domači trg, kjer dosega boljše cene kot pa da bi se poslovno vezala z inozemskimi partnerji, ki so bolj zahtevni glede kvalitete, cen pa tudi dobavnih rokov.

Problem preskrbljenosti z reprodukcijskim materialom ni poseben, ker smo se z njim ukvarjali tudi v preteklih letih. Je pa letos toliko bolj pereč, ker so se naloge proizvodnje močno povečale, medtem ko so možnosti oskrbe ob sedanjih pogojih manjše. Rešitve bi bilo treba iskati predvsem v dveh smereh.

Ko ugotavljamo, da se v zadnjih dveh letih oskrba z domačim reprodukcijskim materialom izboljšuje, bi morali težiti za tem, da bi bilo to izboljšanje hitrejše in večje, ne samo po količini, temveč predvsem po sortimentu. Skrbeti bi bilo treba tudi zato, da bi, kjerkoli je to mogoče, uvožene surovine za-

menjali z domačimi. Seveda do take zamenjave pride lahko le takrat, kadar lahko domača industrija zagotovi isto kvaliteto in primerno ceno.

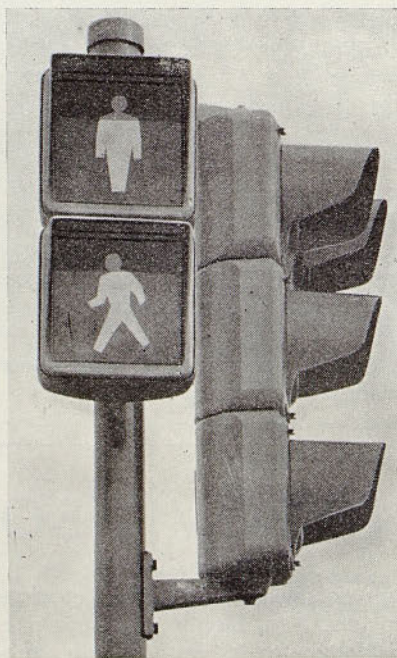
Prav tako pomembne pa so tudi spremembe pri uvozu reprodukcijskega materiala, kjer bi morala biti možnost nabave organsko vezana na proizvodni proces. Gospodarske organizacije, ki delajo za izvoz, bi morale dobiti iz ustvarjenih deviznih sredstev tako velik del, da bi lahko samostojno pokrivale svoje potrebe po uvoženem reprodukcijskem materialu.

Ob takih pogojih bi odpadlo vsako skrivanje za težavami, ki izvirajo iz sistema, gospodarske organizacije pa bi prevzele veliko

večjo odgovornost za izpolnjevanje svojih izvoznih obveznosti. Prepričani smo lahko, da bi se s tem tudi močno razširilo število gospodarskih organizacij, ki bi se zaradi lastnih potreb skušale uveljaviti tudi v izvozu. Vsa naša prizadevanja za povečanje izvoza, ki so doslej temeljila v glavnem na prepričevanju, bi dobila s tem tudi solidno ekonomsko osnovo. Tak sistem bi nedvomno vplival tudi na boljše regionalno usmeritev izvoza, ker bi gospodarske organizacije težile za tem, da bi pri prodaji dobile predvsem tista devizna sredstva, ki jih potrebujejo za nabavo potrebnega reprodukcijskega materiala.

(Po »Delavski enotnosti«)

NAŠ PRISPEVEK K VARNOSTI MESTNEGA PROMETA

Statistični podatki o prometnih nezgodah nam povedo, da dobršen del nesreč na cesti povzročajo tudi »razmišljeni« (bolje nedisciplinirani) pešci. Le-ti menijo, da cestno prometni predpisi veljajo le za voznike raznih vozil, ne pa tudi zanje. Z novimi semaforji je poskrbljeno tudi, da bodo pešcem na križiščih nazorno pokazali, kdaj smejo čez cesto in kdaj ne.

V poslednjih letih je avtomobilski in motorni promet v naši državi neverjetno naglo narasel. Upravljanje motornih vozil še zlasti v večjih mestih terja vedno večjo previdnost, znanje in tudi sodobna tehniška sredstva, ki omogočajo varno vožnjo prek najbolj prometnih križišč.

Eno izmed mest, ki glede na močnega porast prometa zahteva najbolj energične ukrepe, ki bi zagotovili hiter in varen promet, je prav gotovo Ljubljana. Za že pravcate reke raznovrstnih vozil, so mestne ulice in ceste postale že zdaleč pretesne (da o vsakodnevnih borbi voznikov motornih vozil za košček »življenjskega« prostora ob robovih pločnikov niti ne govorimo!) in na križiščih je včasih takšna gneča, da je pri različnih kakovostih voznikov pravzaprav še čudno, da ni več prometnih nesreč. Na nekaterih ljubljanskih križiščih se prometni miličniki v času svojega dnevnega službovanja vsak dan kar dodobra natelovadijo in spotijo, da uženejo kopice vozil in pešcev in, da je gibanje prek križišč kolikor toliko varno.

No, v kratkem jim bodo pri tem priskočile na pomoč signalno-var-

Med drugim bodo tudi na križišču Celovške ceste s Tržno in Gasilske ulice semaforji »Iskre« usmerjali promet

nostne naprave naše proizvodne enote Iskre, tovarne električnih aparatov. V prvi etapi modernizacije ljubljanskega cestnega prometa, bo namreč deset najbolj prometnih križišč dobilo Iskrine semaforje, ki bodo po končani montaži imeli »glavno besedo« pri urejanju prometa. Pozneje bodo semaforje, delo rok delavcev naše tovarne električnih aparatov, postavili še na osem kritičnih križišč v mestu. Vožnjo čez križišča bodo ti semaforji usmerjali sinhronizirano, kar bo pri konstantni hitrosti avtomobilov in drugih motornih vozil, omogočalo prevoz skozi mestna križišča skorajda brez zastojev, vsekakor pa tudi bolj varno.

Za Ljubljano in modernizacijo njenih prometnih križišč bodo verjetno prav kmalu prišla na vrsto

tudi druga naša mesta, seveda najprej s križišči, kjer so semaforji pač najbolj potrebni. Tako bo delovni kolektiv Iskre, tovarne električnih aparatov v Ljubljani imel še dovolj dela, da bo zadostil vse potrebe po teh izdelkih tako v ožji, kakor še posebno v naši širši domovini.

Semaforji, ki bodo v bližnji prihodnosti začeli svojo odgovorno službo na ljubljanskih cestnih križiščih, so bili, razen ohišij, v celoti izdelani doma, prav tako pa tudi vse ostale ustrezajoče naprave. Skrbno izdelane aparature so najboljšje jamstvo, da bodo semaforji svojo vlogo dobro odigrali in prispevali svoj občuten delež k pospešenemu in bolj varnemu mestnemu prometu, ki nenehno narašča, pa čeprav so najnovejše cene

in predpisi marsikateremu bodočemu »motoriziranemu« državljanu, če ne celo v popolnosti, prekrizali račune, da bi tudi on ustvarjal prostorno krizo na mestnih križiščih.

Naročnike prosimo,
naj sproti sporočajo
morebitne spremembe
svojih naslovov,
če hočejo revijo
prejemati redno!

UKV IN TELEVIZIJSKO OMREŽJE PRI NAS

Z izgradnjo srednje - valovnega 135 KW oddajnika v Domžalah je ljubljanska radijska postaja po vojni tako rekoč na mah omogočila vsem Slovencem v domovini in so-

sednjih državah poslušanje domačega programa. Ne samo to, glas radio Ljubljana pa bi segal še veliko dlje, če ne bi na istem valu, ki je sicer dodeljen samo nam, od-

dajale tudi druge postaje Berlin in Madrid.

Tehnika se hitro razvija. Nov val z zahoda nam je pred nekaj leti prinesel UKV tehniko, ki ima ogromne prednosti pred dosedanjim emitiranjem na starih valovnih dolžinah. Predvsem prenaša neokrnjeno tonsko območje in je brez motenj. Slovenci smo prvi v Jugoslaviji pričeli uvajati sistem UKV postaj, zato smo danes nedvomno daleč pred ostalimi republikami. Že v kratkem lahko pričakujemo, da bo RTV Ljubljana z gradnjo novih oddajnikov in pretvornikov prekrila vse ozemlje Slovenije z emitiranjem obeh programov. Že danes lahko poslušamo kvaliteten UKV program na 85 % ozemlja LRS.

Medtem ko smo z UKV dosegli tak zavidljiv napredek, tega ne moremo trditi za televizijo. Širina TV emitiranih signalov in še bolj poudarjeno quasi optično razširjenje valov zahtevajo gradnjo večjega števila relejnih postaj. Slovenija, ki je zelo gorata dežela s številnimi alpskimi dolinami, je zelo neprimerna za postavitev oddajnikov velikih moči. Bolje bomo rešili problem s postavitvijo številnih majhnih lokalnih pretvornikov z močjo le nekaj Wattov.

Načrt razporeditve TV oddajnikov, ki ga RTV Ljubljana postopno realizira, objavljamo v razporednici na levi.

Objavljamo tudi plan Stockholmskega sporazuma iz leta 1961, po katerem bomo gradili UKV in TV postaje na ozemlju naše države.

(Podatki RTV Ljubljana)
Marjan Kralj

Razpored postaj je tak :

Frekvenca 97,7 Koper—B. Križ	oddajna moč 250 W
Frekvenca 89,3 Koper	oddajna moč 50 W
Frekvenca 92,9 Nanos I	oddajna moč 1 kW
Frekvenca 95,3 Nanos II	oddajna moč 250 h
Frekvenca 98,9 Krvavec	oddajna moč 1 kh
Frekvenca 96,5 Ljubljana I	oddajna moč 250 h
Frekvenca 93,5 Ljubljana II	oddajna moč 250 h
Frekvenca 94,1 Kum I	oddajna moč 3 kW
Frekvenca 99,9 Kum II	oddajna moč 1 kW
Frekvenca 88,5 Pohorje I	oddajna moč 250 W
Frekvenca 96,9 Pohorje II	oddajna moč 250 W
Frekvenca 97,7 Mirna gora I	oddajna moč 250 W

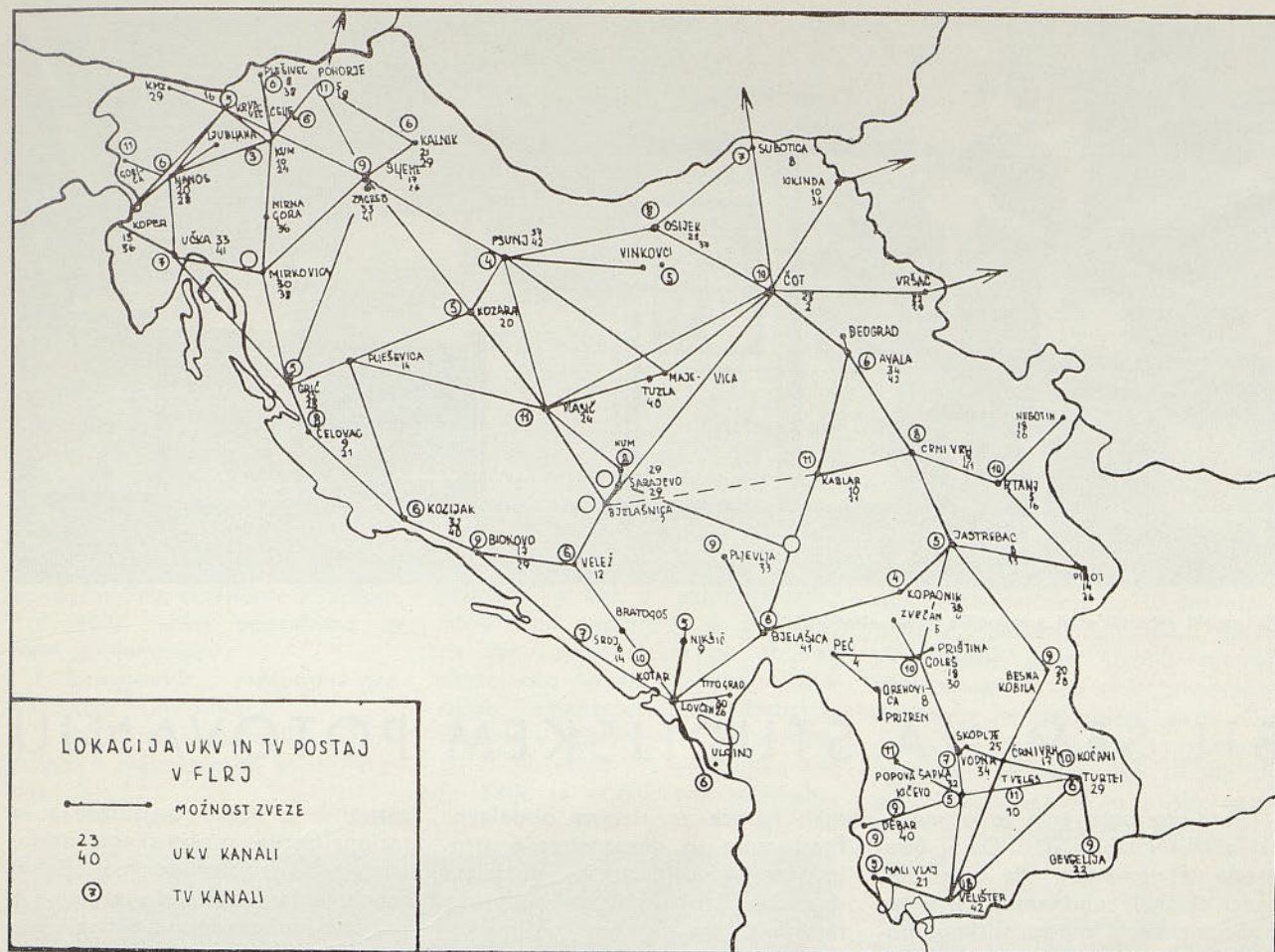
V gradnji :

Frekvenca 90,9 Mirna gora II	oddajna moč 250 W
Frekvenca 92,5 Plešivec I	oddajna moč 250 W
Frekvenca 90,1 Plešivec II	oddajna moč 250 W

V načrtu :

Frekvenca 87,7 Jesenice II	oddajna moč 1 kW
Frekvenca 95,7 Jesenice I	oddajna moč 1 kW

slika	ton	kanal	oddajnik	izh. moč
55,25	60,75	3	Kum	10 kW
175,25	180,75	5	Krvavec	10 kW
182,25	107,75	6	Nanos	7 kW
182,25	187,75	6	Plešivec	7 kW
217,25	222,75	11	Pohorje	2 kW

Zemljevid lokacij UKV in TV postaj v Jugoslaviji

DEMONSTRACIJA NAŠIH IZDELKOV V BIH

Zadnje dni preteklega meseca je Prodajno servisna organizacija organizirala uspelo petdnevno demonstracijo naprav za javljanje požara in vloma ter naprav za industrijsko televizijo v Bosni in Hercegovini ter Črni gori. Akcija, ki je bila temeljito pripravljena in dosledno izvedena, bo prav gotovo imela zadovoljiv prodajni učinek.

Izdelke sta to pot demonstrirala tov. Pavle Zupan in Jože Breskvar, pomagala pa sta jima tehnika iz sarajevske filijale PSO, Filipović in Dalipagič. Prvi dan je bilo prikazovanje naštetih naših izdelkov v Gasilskem domu v Sarajevu. Navzočih je bilo nad 80 zastopnikov zainte-

resiranih gospodarskih organizacij in ustanov, organov civilne zaštite in gasilske organizacije, projektivnih birojev in drugih.

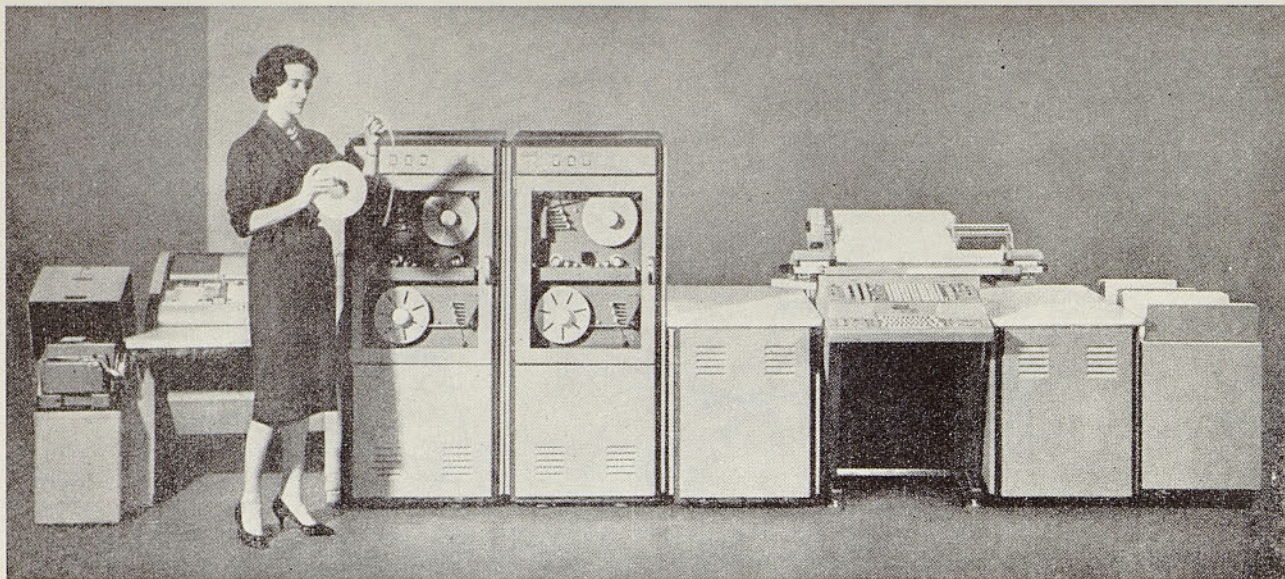
Naslednji dan se je prikazovanje Iskrinih izdelkov ponovilo v kinodvorani Doma ljudske milice v Sarajevu. To pot se je zbralo kar 150 zastopnikov gospodarskih in drugih organizacij iz Sarajeva, Tuzle, Brčkega, Goražda, Mostarja in Zenice. Tudi to prikazovanje je dobro uspelo in — upajmo ogrelo marsikaterega izmed prisotnih, da bo čimprej predlagal nakup te ali one koristne naprave, o katere zanesljivosti se je lahko prepričal na demonstriranju.

Tretji dan je prikazovanju v dvorani Gradbenega podjetja »Krapina« v Banja Luki prisostvovalo okrog 180 zastopnikov raznih industrijskih podjetij, organizacij in ustanov iz okrajev Banja Luka, Doboj, Bihać, Prijedor, Livno in Jajce.

Slednjič se je naša ekipa znašla tudi v Titogradu. V kinodvorani gradbenega podjetja »Titograd« se je zbralo nekaj več kot 150 zastopnikov iz vseh črnogorskih občin in okrajev.

Kot je bilo videti, prizadevanja PSO in ekipe, ki je opravila prikazovanje v BiH in Črni gori, niso bila neplodna. Želimo velik komercialni uspeh!

C. J.

Elektronski računski stroj augsburške firme »National«

BIL SEM NA ŠTUDIJSKEM POTOVANJU

Študijsko potovanje je organiziral »FINANSIJSKI STUDIO« v Beogradu, z namenom, da bi udeleženci obiskali mednarodni seminar o racionalizaciji knjigovodskega poslovanja in praktični uporabi knjigovodskih strojev in ostalih mehanografskih in elektronskih naprav.

Začelo se je v Augsburgu pri firmi »NATIONAL«, kjer smo spoznali konstrukcijo in uporabo najodobnejših knjigovodskih strojev, sinhroniziranih z elektronskim računskim strojem in napravo za luknjanje traku in to s 5, 6, 7 ali 8 kolonskim sistemom ali po želji tudi za direktno luknjanje kartic. Za hitrejše knjiženje uporablja firma »NATIONAL« knjigovodske kontnike z magnetnimi trakovi, na podlagi katerih sprejme knjigovodski stroj prejšnja salda in promet popolnoma avtomatično v svoj števec. Na tem knjigovodskem stroju je možno vknjižiti povprečno 800 do 1200 vknjižb v osmih urah. Za primerjavo navajamo, da na našem knjigovodskem stroju povprečno izknjižimo v istem času le 200 do 250 postavk. Načelo racionalnega dela je v tem, da nobenega dela ne opravljajo dvakrat, to je, da bi najprej knjižili in potem šele luk-

njali kartice za strojno obdelavo. Predavanja in demonstracije strojev ter ogled podjetja so trajala dva dni. Ta knjigovodski stroj je možno prilagoditi tudi našim Remington strojem.

V Sindelfingenu pri Stuttgartu, pri firmi IBM, smo prisostvovali predavanju o osnovah sistema luknjanj kartic in mehanografskih strojev ter o vpeljavi v osnovna načela elektronike in elektronske obdelave podatkov, kakor tudi ogledu elektronskih strojev v pogonu. Ogledali smo si tudi proizvodnjo IBM strojev, kar nas je nemalo zanimalo.

V Kölnu smo obiskali podjetje WUNDERER, kjer so nam predvajali knjigovodski stroj »ESCACTER«, ki je po svojih zmogljivostih precej podoben stroju firme »NATIONAL«, ima pa nekatere posebnosti ter ravno tako uporablja kontnike z magnetnim trakom. Težka bi bila odločitev, kateri izmed njiju je najboljši. Ta knjigovodski stroj ima prav tako priključen elektronski računski stroj in napravo za luknjanje trak.

Pot nas je iz Kölna vodila v Aachen na mednarodni seminar za pisarniško poslovanje, kjer smo se

seznanili z načeli organizacije in racionalizacije pisarniškega poslovanja ter s snemanjem in kritičnem ocenjevanjem obstoječega stanja, z izdelavo načrta dela z ekonomično uporabo knjigovodskih strojev z izvajanjem reorganizacije.

Ob koncu seminarja smo si ogledali poslovanje in naprave v hranilnici v Aachenu ter vzorčno pisarniško hišo, s pisarniško opremo, stroji, razsvetljava in klimo napravami.

Na splošno je bilo na seminarju prikazano vse, kar lahko vpliva na racionalnejše poslovanje, od tiskovin, kuvert, map za vlaganje pisarniške opreme pa do strojev.

In še v Francijo! V Parizu nam je prvi dan predvajala knjigovodske stroje firma »Machines Automatiques Modernes«, katerih pa ni moč primerjati s stroji firme »NATIONAL« in WUNDERER«. Ti stroji ustrezajo za manjša podjetja, ker so vsi postopki mehanični in je možno v osmih urah vknjižiti le od 300 do 340 postavk. Stroje je možno sinhronizirati z napravami za luknjanje kartic ali traku.

Pri firmi Bull v Parizu so nam najprej s predavanji in s prikazovanjem filma obrazložili sistem in

BLOKIRANJE MOTORJA ZASTAVA 600

Prijetno vožnjo z avtom nedvomno poveča poslušanje radijskega programa. Posebno, če so razdalje med startom in ciljem velike in pokrajina enolična n. pr. avtomobilska cesta Zagreb—Beograd, si pot navidezno zelo skrajšamo z radiom.

V avtu lahko uporabimo te vrste sprejemnikov:

1. Sprejemnik z motornim pretvornikom (Umformer).

2. Običajni avtomobilski sprejemnik z elektronkami in vibratorjem.

3. Tranzistorski avtomobilski sprejemnik.

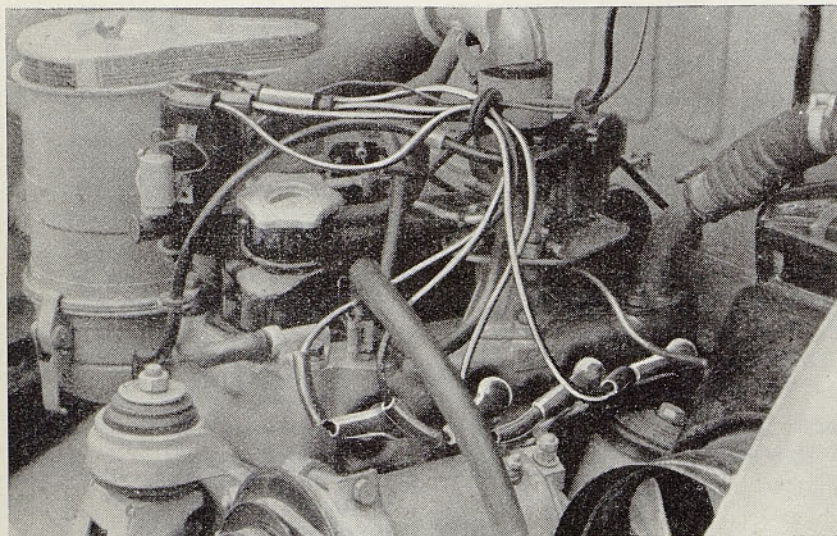
4. Tranzistorski prenosnik (portable).

1. Motorni pretvornik (Umformer) je motor, ki ga napajamo na primarni strani z akumulatorsko istosmerno napetostjo 6 ali 12 V, na sekundarni strani pa dobimo skoraj isto napetost, vendar izmenično. To napetost nadalje transformiramo v sprejemniku na vrednosti, ki jih zahtevajo elektronke. Od tu dalje je sprejemnik električno

enak običajnemu koncertnemu sprejemniku.

Sprejemnikov z motornimi pretvorniki skoraj ni več, ker so že zastareli. Vzrok tega je glavna nevšečnost, da porabijo preveč akumulatorskega toka, do 10 amperov pri 6 V v eni uri. To pomeni, da je akumulator med vožnjo preveč obremenjen in so potrebne večje dimenzije v amperskih urah. Ob postanku pa ne sme sprejemnik igrati niti eno uro, ker docela izprazni akumulator in s tem prepreči vžig motorja in nadaljevanje vožnje.

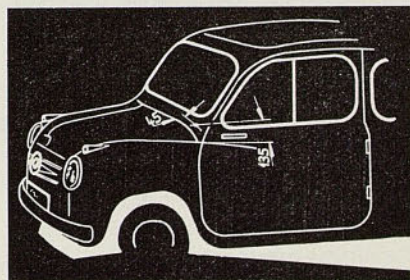
2. Za sedaj so v večini običajni avtomobilski sprejemniki z elektronkami in vibratorjem, kljub nekaterim šibkim lastnostim. Porabijo sicer manj toka kot sprejemniki s pretvornikom, imajo pa občutljivo točko — vibrator. Vibrator je mehanski pretvornik, ki prav tako pretvarja istosmerno napetost 6 ali 12 V (pri avtobusih celo 24 V) v izmenično napetost skoro iste vrednosti. Vibrator ali kakor večkrat slišimo zanj nemško ime »Zerchacker« je izrabljiv del. Ima običajno kontakte iz platine. Ker jih pri nas ne izdelujemo, so vibratorji uvozna roba in zato precej dragi.

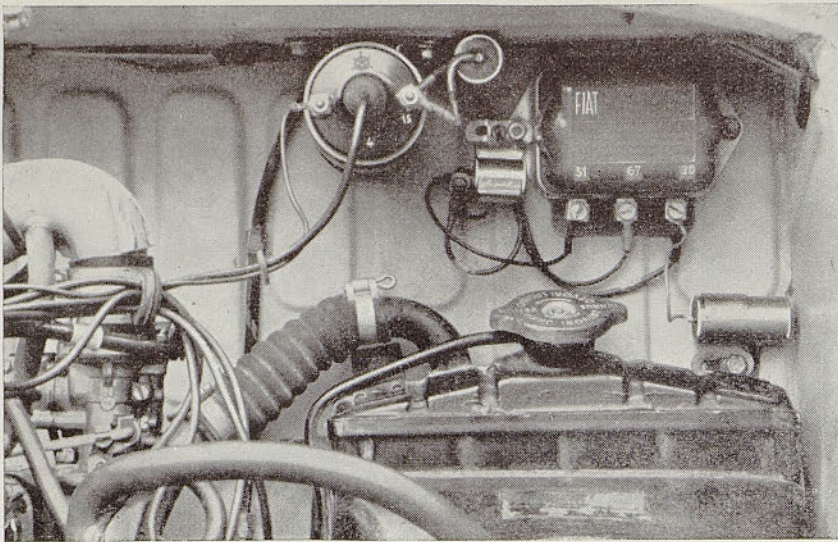
Zgornji del blokirane motorja Zastava 600

funkcije njihovih mehanografskih in elektronskih strojev, potem pa še praktično delo z manjšo garnituro in z največjimi elektronskimi napravami. Za primerjavo bom navedel, da imajo tako elektronsko napravo francoske železnice in, da na njej izračunajo plače za 360.000 delavcev v treh dneh!

Celotno potovanje je bilo zelo poučno in zanimivo ter mi bodo posebno metode ugotavljanja sedanjega stanja pisarniškega poslovanja in kroženja dokumentacije že v bližnji bodočnosti služile pri reorganizaciji in ažuriranju knjigovodstva, ki je pri nas v podjetju najbolj pereče. V. B.

Montaža avtomobilske antene

Zgornji del blokiranega motorja Zastava 600

Način oskrbe sprejemnika z energijo prek vibratorja zahteva precejšnja dodatna dušenja, skrbno napeljavo in s tem tudi večji obseg aparature. Zaradi čimmanjšega vpliva vibratorske frekvence na sam sprejemnik, proizvajajo tovarne dva ločena dela: sprejemnik in usmernik. Seveda to precej zviša ceno in postavlja nov problem montaže v avto.

Avtomatski sprejemniki s tipko za samodejno izbiro postaj tipa Becker, ki so montirani v avtomobile Mercedes, imajo za sedaj le elektronsko izvedbo in s tem vibratorski način pretvornika.

3. Tranzistorski avtomobilski sprejemnik pomeni ravno tako kot uvedba tranzistorjev v elektroniko revolucijo v avtomobilski radiotehniko. Sprejemnik je odpravil kompletni vibratorski del, črpa minimalno energijo direktno iz akumulatorja, ima skoraj neomejeno življenjsko dobo, je bolj odporen proti pretresom in udarcem, je občutno manjše oblike in kar je še posebno važno, cenejši od ostalih do sedaj navedenih. Zaradi majhne oblike ga je lahko montirati. Naj navedem kot primer posrečeno izbrano obliko: sprejemnik, ki je obenem tudi ogledalo — nad glavo voznika.

Nedvomno bodo tranzistorski avtomobilski sprejemniki zaradi številnih prednosti v nekaj letih docela izpodrinili elektronske sprejemnike.

4. Tranzistorski sprejemnik (portable) je pravzaprav le posebna oblika prejšnjega. Ima še to prednost, da ga lahko uporabimo v avtu ali zunaj njega, ker je prenosen. Lastna baterija zagotavlja neodvisen sprejem. Z enim vložkom igra okoli 300 ur, t. j. računano povprečno 2—3 mesece. Za amaterske voznike, kjer so težišča rekreacijski izleti, je ta sprejemnik najprimernejši in tudi najcenejši. Za te potrebe je prikladen naš tranzistorski prenosnik »BLED«, le da mu montiramo še poseben priključek za avtomobilsko anteno.

Montaža antene

Zaradi kovinske karoserije, ki preprečuje dostop elektromagnet-

nim valovom v avto, ima vsak avtomobilski sprejemnik (tudi tranzistorski) zunanjo anteno. Najboljša je zložljiva, imenovana teleskop antena. Na sliki je narisana najustrežnejši kraj montaže pri avtu Fiat 600. Vsaka antena ima poseben kabel — koaksialni — povsem določenih dimenzij (v ohmih), ki je prilagojen vhodu sprejemnika. Neskladnost med anteno in vhodom sprejemnika večinoma odpravimo z uglasitvijo s trimmerjem, ki se nahaja tik ob antenskem priključku sprejemnika.

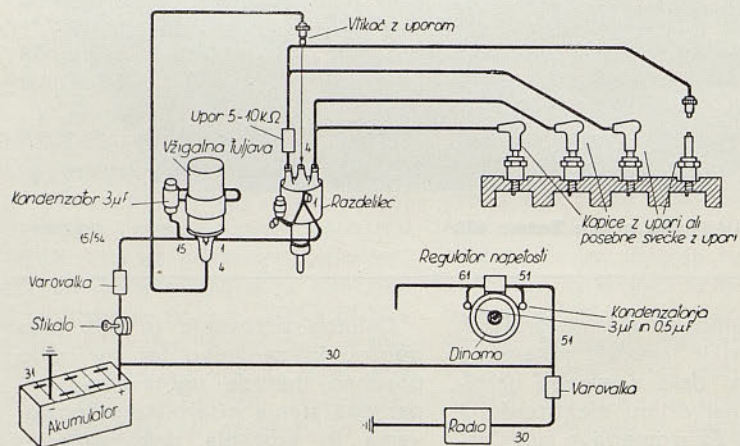
Blokiranje motorja

Avtomobilski sprejemnik sprejema tudi motnje prek dovoda iz akumulatorja, ohišja karoserije in antene.

Razlikujemo:

- elektromagnetne motnje, ki prihajajo iz motorja;
- elektrostatične, v glavnem od trenja gum pri določeni hitrosti;
- atmosferske, ki jih do sedaj z nobenim sredstvom ne moremo uspešno preprečiti.

Najbolj intenzivne so elektromagnetne motnje, zato jih moramo brezpogojno odpraviti, če hočemo med vožnjo uživati nemoten sprejem. Elektrostatične so šibkejše in se niti ne pojavljajo pri vseh avtomobilih, dočim atmosferskih ne moremo preprečiti. Vsako iskrenje je izvor elektromagnetnih motenj. Pri bencinskem motorju so izvori: vžigalna tuljava, razdelilec, svečke, dinamo, regulator napetosti, brisalec šip itd. (glej sliko!). Te dele je

Blokiranje avtomobilskega motorja

Shema blokiranja

SERVISNA SLUŽBA V INOZEMSTVU

Na servisno službo in njen pomen za izboljšanje prodaje gledamo pri nas še vedno dokaj laično in ozko. Navadno menimo, da je naloga servisne organizacije le popravljanje manjših okvar pri izdelkih, v garancijski dobi ali izven nje, razen tega pa je servis tudi tisti grešnik, ki naj prenaša negotovnosti kupcev in naj potrpežljivo poslušša kritike potrošnikov na račun pomanjkljivosti izdelka, ki so ponavadi tovarniška napaka ali slabost.

Kaj več v našem splošnem pojmovanju vloge in namena servisa nismo napredovali. Poučne primere v pogledu vloge in funkcioniranja servisne službe pri že vpeljanih inozemskih firmah nekako neradi jemljemo za vzgled, boječ se, da nam širše perspektive ne bi zameglile še tisto malo, kar je bilo stor-

zato potrebno blokirati delno z upori in delno z bloki. Diesel motorji ne povzročajo motenj, razen diname, kjer montiramo samo 1 blok od 0,5—2,5 μ F (kontakt D + in ohišje diname). Kjer sta antena in bencinski motor daleč vsaksebi kot n. pr. pri »Fiat 600« in »VW« je blokiranje sorazmerno enostavno.

Najbolje, da kupimo kompletni material za blokiranje in ga montiramo kar sami po priloženem navodilu in obeh slikah. Paziti moramo le, da so kontakti res dobro pritrjeni.

Razlikujemo fino in grobo blokiranje motorja. Za sprejemnik s srednjim in dolgovalovnim območjem zadostuje grobo blokiranje, dočim je za poslušanje kratkega in ultra kratko-valovnega območja potrebno fino blokiranje.

jenega doslej navadno v dokaj težkih okoliščinah.

Na razpolago so nam zanimivi materiali, ki kažejo na to, kaj vse lahko pomeni servisna dejavnost. Seveda gre pri tem za podjetja, ki

so docela dojela pomen servisne službe in, ki znajo iz nje izvleči maksimalno komercialno korist.

Čitalca naj ne moti dejstvo, da smo v tem članku vzeli za primer avtomobilsko industrijo. V našem

Navodilo za blokiranje motorjev Zastava 600

Izvor motenj	Sprejemnik ima srednji in dolgi val	Sprejemnik ima tudi UK in K val
Vžigalna naprava		
Vžigalne svečke	4 upori proti motnjam, montirani neposredno na svečke (5-10 K Ω)	4 specialne svečke z vdelanim uporom
Vžigalna tuljava sponka 1	1 blok kondenzator kapacitete 3 μ F	1 blok kondenzator kapacitete 3 μ F
Razdelilec	1 zaporedni upor proti motnjam na osrednjem kontaktu razdelilca (5-10 K Ω)	1 zaporedni upor proti motnjam na osrednjem kontaktu razdelilca (5-10 K Ω) 4 upori proti motnjam montirani na razdelilcih
Svetlobna naprava		
Regulator sponka 30	1 blok kondenzator kapacitete 3 μ F	1 blok kondenzator posebna izvedba z vodečim kontaktom
Sponka 51	1 blok kondenzator kapacitete 0,2—0,5 μ F	1 blok kondenzator kapacitete 0,2—0,5 μ F posebne izvedbe z vodečim kontaktom
Dinamo sponka 51		1 blok kondenzator kapacitete 0,2—0,5 μ F posebne izvedbe z vodečim kontaktom

Morebitno dodatno blokiranje:

Ozemljitev

Regulator — karoserija

Brisalec šip

1 blok kondenzator
0,2—0,5 μ F

Trak za ozemljitev,
dolg 95 mm

filter n. pr. Beru
SK 167 R

Marjan Kralj

proizvodnem programu imamo lepo število izdelkov, ki imajo precej stičnih točk z izdelki teh industrij. Z nekoliko domišljije bomo lahko prikrojili navedene podatke našim razmeram, pri čemer ne smemo prezreti splošnega komercialnega cilja servisne dejavnosti.

Velike tovarne v Italiji, Franciji ali Nemčiji postavljajo organizacijo servisne službe pod posebno direkcijo, katera nosi ime Direkcija za službo kupca«. Te direkcije so prav tako močne, kot direkcije proizvodnje. Razpolagajo s povsem ločenimi investicijskimi in obratnimi sredstvi ter z lastnimi fondii.

V glavnem v inozemstvu obstajata dva tipa organizacije te službe:

a) **Servisna mreža prek lastnih delavnic** za vzdrževanje motornih vozil. Od teh ima del delavnic servisno-reмонтно značaj (servisna in lahka remontna dejavnost), druge remontno-montažni (srednje remontno poslovanje, do generalnega popravila), tretje pa so kapitalno-reмонтnega značaja za generalna popravila sklopov.

Zanimivo je, da pojmujeemo v inozemstvu servisno-reмонтно poslovanje za dobičkanosno panogo in, da le-ta ne posluje na osnovi dotacij. Nasprotno, ta dejavnost pokrije vsaj 30 do 40% proračuna dohodkov tovarne.

b) **Služba kupcu prek mreže zastopstev** tvori zelo močno mrežo podjetij za zadovoljevanje kupcev. Firme imajo natanko izdelan sistem dela le-teh zastopstev.

Tudi pri tem obstajata dve varianti. Nekatera podjetja ustanavljajo povsem enaka zastopstva, katerim dajejo v obdelavo področja raznih velikosti z namenom, da bi oskrbovale enake količine izdelkov. Druga podjetja pa ustanavljajo glavna in stranska zastopstva. Ta dva sistema se razlikujeta med seboj samo po tem, da prvi ustanavlja docela enake enote, ki so si podobne celo po objektih, opremljenosti in načinu dela; drugi sistem pa zajema delavnice dveh ali treh velikosti, v skladu s tržno močjo, na skoraj enakih področjih. Prve in druge so članice iste družine ter pripadajo kot odgovorni zastopniki v mreži tovarne; ki dela po povsem izenačenem sistemu. Predpisano jim

je celo, iz kakšnih elementov smejo biti sezidane njihove zgradbe, kakšna bodi njihova oprema — skratka, vse to je predpisano kot oprema ustrezne znamke in tipa. H kateremu koli zastopniku pride kupec, povsod bo našel isti objekt in isti način dela. Imajo iste predpise za izvrševanje popravil, iste časovne norme za posamezne faze, iste stroške, skratka, na katera koli vrata vstopi kupec, povsod se bo znašel v isti tovarni. Naloga tovarne pa je, da skrbi za kakovost in visoko raven uslug pri vseh zastopnikih.

Direkcija za usluge kupcem

Osnovna skrb te direkcije je, da že pri sestavljanju plana proizvodnje pravilno planira ustrezne količine rezervnih delov, da vzdržuje centralno skladišče, ki naj bo po asortimentu in zmogljivostih dovolj veliko za zadostitev potreb celotne mreže zastopnikov.

Centralno skladišče spremlja nihanje tržišča. Vodi tehniške karte, teke, v katere vnašajo vse spremembe v pogledu konstrukcije posameznih tipov ter kartoteko kupne moči posameznih področij, oz. zastopstev. Centralno skladišče vodi evidenco nad »železnimi« rezervami, katerih v skladiščih ne sme nikoli zmanjkati. Poleg tega vodi račun o konicah sezonskih obremenitev — skratka, vodi celotno evidenco in daje podatke proizvodnji, kaj in v kakšnih količinah je treba proizvajati, da bodo zadovoljene potrebe tržišča. Tu ne morejo biti dovoljene nikakršne izjeme, ki bi povzročile zastoj in zaradi katerih bi tržišče ostalo brez rezervnih delov. Rezervni deli za posamezne tipe izdelkov držijo v skladišču za dobo 10 let nazaj. — Takšne so obveznosti tovarne!

Vendar, kakor je direkcija proizvodnje dolžna skrbeti za pravilno organizacijo od dokumentacije do izvršitve proizvodnje, tako je po drugi strani direkcija službe obvezna voditi račun o plasmanu proizvedenih izdelkov. Analogno temu postanejo izdelki, ko pridejo v pogon, njena skrb in njena mreža jih mora oskrbovati z deli, spoštovati garancijske pogoje, skrbeti za vzdrževanje in za vse tisto, kar zahteva stranka.

Če upoštevamo »javno tajnost«, da tovarne zaslužijo več z rezervnimi deli, kot s prodajo finalnih izdelkov (v konkretnem primeru s prodajo motornih vozil, ki imajo nekoliko izjemne pogoje!), je jasno, da zasluži ta direkcija — če ima dobro prodajno službo in, če je dobro organizirana — več kot direkcija proizvodnje. Če rezervni deli prinašajo večje dohodke, potem je ta veja finančno veliko bolj aktivna in daje večje zaslužke kot proizvodnja sama.

Na osnovi navedenega spoznamo, da je servisna dejavnost, njen način dela, kontrole in usmerjanja — skratka vsa njena organizacija in dejavnost prav tako važna kot sama proizvodnja. Kaj bi izdelki, če zanje ne bi bilo možnosti za prodajo? Če bo roba plasirana in kako bo prodana, je odvisno torej od tega, kako je izvajana celotna služba v odnosu do porabnikov. S tem mislimo na garancijsko službo, na službo vzdrževanja, na službo preskrbe z rezervnimi deli itd. V skladu z vsemi temi konceptijami obstaja docela jasn sistem, po katerem ima direkcija službe nasproti kupcem večje pravice kot direkcija proizvodnje in le-ta je tista, ki daje lik tovarne pred kupcem.

Iz vsega tega je videti, da obstajata v inozemstvu dva vigrana sistema lastne organizacije:

servisno-reмонтne postaje za službo oskrbovanja z nadomestnimi in rezervnimi deli ali

sistem mreže zastopstev, ki vodijo docela avtoritativno in samostojno celotno poslovanje, od trenutka prodaje pa do njegovega odvzema iz uporabe.

To je organizacija službe nasproti kupcu, ki obsega torej vse, kar ni proizvodnja. To je prav za prav tovarna, vendar specializirana za službo kupcu. Njeno delo se prične s prodajo proizvoda, nadaljuje pa z inšpekcijo in vzdrževanjem izdelka do njegovega končnega iztrošenja.

Marjan Dvoraček

Dopisujte v Iskro

VLOGA KONJUNKTURNE SLUŽBE

Še nedavno tega smo brali v neki strokovni reviji, da niti eno izmed jugoslovanskih trgovinskih podjetij ne razpolaga z urejeno konjunktorno službo, torej z oddelkom, katerega osnovna naloga je raziskovanje tržišča in pospeševanje prodajne dejavnosti. Ni da bi se spuščali v razglabljanja, čemu je bila ta služba, z visoko donečim imenom, doslej zapostavljena. Odgovor je preprost: nihče je prav za prav ni potreboval!

Dokler je namreč vladal v naši trgovini sistem distribucije, je bil pojem konjunktornosti nekega izdelka že sam po sebi odveč. Ko pa smo se srečno izmotali iz birokratskega načina trgovanja, se je naša trgovina spričo pomanjkanja elektrotehniških izdelkov na tržišču, še naprej vrtela v okoliščinah, ki se niso kaj prida razlikovale od distributivnega načina dobavljanja blaga za široko potrošnjo. Ponavljam, to velja za našo branšo, drugod pa se je ta pesem izpela že nekoliko poprej.

Torej nič ni kazalo, da je trgovskim podjetjem potreben vodič, ki naj ugotavlja stanje tržišča in na posreden način usmerja našo proizvodnjo. Še danes lahko ugotovimo na osnovi vsakdanje prakse, da se naša prodaja odvija v znaku »diktature proizvodnje« in, da se šele zadnje čase pričenjamo zavedati, da je proizvodnja zaradi tržišča in ne obratno. Vse torej kaže, da bo konjunktorna služba formirana pri naši Prodajno-servisni organizaciji le našla svoje mesto in, da se bodo v njej zaposleni, ki se danes morda še vprašujejo, v čem in kako naj bi bili koristni, končno le zavedli velike odgovornosti pred svojim podjetjem in proizvajalci.

Da je temu tako, ni kriva nesposobnost ali pomanjkljiva iznajdljivost teh oseb.

Vse s čimer danes razpolaga konjunktorna služba so statistični podatki proizvodnje. To se pravi nekakšna delovna zgodovina podjetja, na osnovi katere je treba ugotoviti sedanjost in prerokuje prihodnost. Vsekakor veliko premalo za kolikor toliko zanesljive prognoze, toda prvi korak je storjen, tržišče nas je prisililo, da smo prenehali s proizvodnjo »po občutku«.

Ne bi sicer mogli reči, da je bila dosedanja proizvodnja povsem slučajna ter, da doslej komerciala ni preveč prisluhnila tržišču. Tudi doslej je bilo tržišče nekako »otipavano«, toda rezultati dosedanjega načina so bili bolj subjektivna in groba ocena, kot pa natančno merjenje na osnovi preizkušenih in znanstvenih metod.

Do nedavnega takšen način dela ni niti podjetju niti potrošniku povzročal posebnih preglavic, ker v času velikega povpraševanja po izdelkih muhavosti tržišča niti niso bile upoštevane — v bolj zapletenih primerih pa se je podjetje lahko celo zaneslo na intervencijo od zgoraj.

V zadnjem času so se stvari spremenile. Odgovornost za uspeh ali neuspeh podjetja je bila prenešana na proizvajalce in povsem razumljivo je, da je zahteva po ustrezni službi, ki bi merila in ne več samo ocenjevala relacije na tržišču, vsak dan močnejša. Konjunktorna služba bo prav verjetno postala eden izmed najvažnejših činiteljev pri smotrnem in uspešnem gospodarjenju podjetja. Vendar mislimo, da vse na tem področju zamujeno še vedno lahko nadoknadimo in, da

smo konjunktorno službo formirali še ob pravem času.

Stanje je nedvomno takšno, da je pri številnih izdelkih naše tržišče še vedno deficitarno, medtem ko se pri vrsti artiklov že kažejo znaki dokajšnje nasičenosti. Vendar tudi tam, kjer zasledujemo znake nasičenosti, ne bomo vrgli puške v koro. Na takšnem področju je nadaljnje razvijanje proizvodnje mogoče na osnovi razširjenega in kvalitetnejšega asortimana ter pristopnejših cen.

Za dosego tega cilja pa je treba temeljito pretresti tržišče — in to na vsej relaciji od proizvodnje in lastne prodajne organizacije, preko vseh prodajnih kanalov, pa do okusa potrošnika. Vsi znaki kažejo, da je naše ekonomsko morje že tako razgibano, da po njem ne moremo več pluti brez ustreznega kompasa — to je brez konjunktorne službe. Ta kompas sedaj imamo in upajmo, da ga bomo zanesljivo in dobro izkoriščali za uspeh celotnega našega podjetja. Pri delovnem startu te službe pa je treba pripomniti, da bo le-ta lahko uspešno izpolnila odmerjeno ji nalogo le ob sodelovanju vseh odgovornih služb v podjetju.

Konjunktorna služba z vsem svojem delom, mora koristiti operativi podjetja in pri tem računa na določeno pomoč, zlasti pri zbiranju različnih podatkov in informacij, ki so glavna osnova za njeno delovanje.

Z osnovanjem konjunktorne službe so povezane tudi še druge več ali manj kooperacijske naloge. Čimprej bo treba formirati sistem opisanega in enakega evidentiranja vseh poslovnih pojavov, ker le tako je novo ustanovljeni službi

NUVISTOR - SUBMINIATURNA ELEKTRONIKA

Subminiaturno elektronko — nuvistor, ki se je pojavila v ameriški proizvodnji 1959. leta, so zdaj začele proizvajati že tudi evropske tovarne, med prvimi Siemens & Halske in Valvo. Ta elektronka z maksimalnim premerom 11 mm in čisto višino 16 mm je vsekakor resen konkurent tranzistorja pri gradnji miniaturnih elektronskih naprav.

Pot do te tehnike vodi preko izkušenj sistemov, ki so različno kombinirali uporabo jekla, stekla in keramike.

Nuvistor uporablja običajno zgradbo sistema koncentričnih elek-

možna orientacija nad kritičnimi poslovnimi dogodki. Treba bo čimprej formirati komunikacije, ki po registraciji pojavov v danem položaju omogočajo čim hitrejšo — operativno reagiranje.

Treba bo vse preizkušene metode analitičnega in konjunktornega sklepanja prenesti v pristojnost filial in vseh poslovnih enot.

Povsem zgrešeno pa bi bilo mnenje, da so s formiranjem konjunktorne službe ostale prodajne službe avtomatično razrešene vsakega »komercialnega glavobola«.

Kumer Slavko

ISKRA — glasilo industrije za elektromehaniko, telekomunikacije, elektroniko, avtomatiko, Kranj — Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Sandro Pečenko — Naklada 8800 izvodov — Tisk in klišaji »Gorenjski tisk« Kranj — Izhaja mesečno
Letna naročnina 1200 din

trod. V izvedbi kovinske in keramične tehnike so ustvarili izredno majhen, vendar robusten element, zanesljiv in z dolgo življenjsko dobo, pripraven za profesionalne naprave.

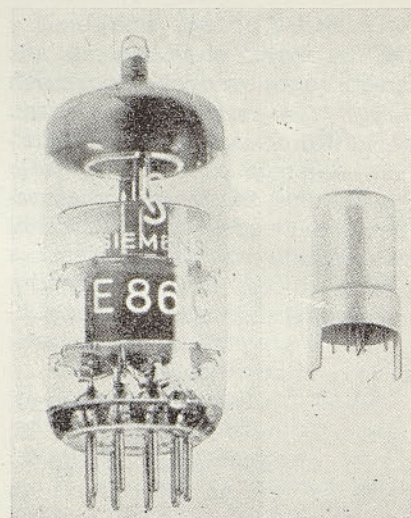
Sistem je brez sljudnih vložkov, namesto punktiranja posameznih delov, uporabljajo trdo spajkanje. Osnovna plošča, na kateri so nosilci elektrodnega sistema, je keramična. Le-ta je trdno in tesno vtisnjena v kovinski plašč.

Poslabšanje izolacije staranja, kateremu so vzrok ishlapevanje iz katode in odpadanje delcev sljude, je odpravljeno. Prav tako ni sljudnega prahu in plinov iz sljude, ki zmanjšujejo vakuum. Velja trdnost spajkanih delcev (površina prijema je večja kot pri punktiranju), kakor tudi dejstvo, da deli armature ne morejo opletati v izbitinah na sljudi, prispevajo k zmanjšanju mikrofonijske in povečanju odpornosti proti udarcem in vibracijam.

Stabilnost zgradbe je tolikšna, da dopušča udarne pospeške do 1000 g, ne da bi to povzročalo medelektrodne stike.

Ker izčrpavanje zraka in zataljevanje opravljajo pri visokih temperaturah, je doseženi vakuum dober in ni potreben geter. To pa hkrati dopušča tudi delovni režim pri veliko višjih temperaturah, kot so dopustne pri običajnih elektronkah. Majhne dimenzije in prostostoječi cilindrični sistem imata tudi ugoden vpliv na električne lastnosti nuvistorja. Celotna površina katode je izkoriščena, torej ni praktično manjša od koristne površine v konvencionalnih elektronkah z enakim anodnim tokom.

Zgradba elektrodnega sistema je naslednja:

Na levi strani slike normalna elektronka, na desni pa subminiaturna elektronka — nuvistor

Katoda in anoda sta dva koaksialna valja, prostostoječa in vsak na svoji, konično izoblikovani flanši s spodnje strani. Flanša in valj sta drug na drugega prispajkana po vsem obodu. Isto velja za mrežico, ki je enako pritrdjena med anodo in katodo. Zanimiva pa je njena struktura. Osnovo mrežice tvorijo številne paličice, ki so enakomerno razporejene v obliki palšča valja. Okoli teh je navita spirala, katere naloga je, da paličice pritrdjuje v pravilni medsebojni razdalji. Ta razdalja je manjša kot pa hod spirale. Preseg torej določa razdalja med podolžnimi paličicami, ne pa med ovoji spirale, kot pri običajnih elektronkah. Žičke so izredno tanke (premera 20 μ m) in pocinjene, tako se prispajkajo s segrevanjem. Takšen mrežasti valj za mrežico proizvajajo kontinuirno, nato pa ga razrežejo na ustrezne dolžine.